

***”Kyllä mustakin varmaan tulee ihan
sairaanhoitaja tällä menolla”***

Valmistuvan hoitotyön opiskelijan hyvinvointi ja ammatillinen
kehittyminen

Anne Puttonen

**Opinnäytetyö
Marraskuu 2007**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Sosiaali- ja terveysala

Tekijä(t) PUTTONEN, Anne	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 73	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____saakka	
Työn nimi ”Kyllä mustakin varmaan tulee ihan sairaanhoitaja tällä menolla” Valmistuvan hoitotyön opiskelijan hyvinvointi ja ammatillinen kehittyminen		
Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) KEMPPAINEN, Virpi LERBER, Eeva-Liisa		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata valmistuvien hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia jaksamisesta sekä valmistumisen lähenemiseen liittyvistä tuntemuksista. Lisäksi tarkoitus oli kuvata, miten hoitotyön opiskelu tukee opiskelijan ammatillista kehittymistä. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa Jyväskylän ammattikorkeakoululle tietoa siitä, miten valmistuvat hoitotyön opiskelijat kokevat hyvinvointinsa ja ammatillisen kehittymisensä ja miten he toivovat hoitotyön opiskelua kehitettävän. Tutkimus oli laadullinen. Tutkimustieto kerättiin yhdeksältä valmistuvalta hoitotyön opiskelijalta päiväkirjamenetelmällä toukokuussa 2007. Päiväkirjat kirjoitettiin annettujen teemojen pohjalta vapaamuotoisesti ja ne sisälsivät keskimäärin neljä sivua, yhteensä sivuja oli 35. Aineisto analysoitiin deduktiivis-induktiivisella sisällön analyysillä. Tulokset osoittivat, että vaikka hoitotyön opiskelijat ovat väsyneitä etenkin opintojensa loppuvaiheessa, kokevat he kuitenkin jaksavansa kohtalaisesti. Valmistuminen ja työelämään siirtyminen merkitsee opiskelun päättymistä ja uuden elämänvaiheen alkamista, hoitotyön opiskelijat odottavat uuden oppimista ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Samalla heitä huolestuttaa työnsä vastuu ja kuormittavuus. Ammatillisen kehittymisen kannalta hyödyllisimmäksi hoitotyön koulutuksessa koetaan ohjatut harjoittelut, joissa tärkeään asemaan nousevat koko työyhteisön ohjaus ja hoitotyön opiskelijan hyväksyminen tiimin jäseneksi. Opiskelijat toivovat hoitotyön opiskelua kehitettävän käytännönläheisemmäksi. Tutkimuksesta käy ilmi, ettei koulutus voi valmentaa opiskelijaa täydellisesti tulevaa varten, ja että hoitotyöntekijäksi kehittyminen jatkuu työelämässä.		
Avainsanat (asiasanat) hoitotyön opiskelija, hyvinvointi, ammatillinen kehittyminen, hoitotyön koulutus		

Author(s) PUTTONEN, Anne	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 73	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title "I guess I will be a nurse eventually" Well-being and vocational development of a graduating nursing student		
Degree Programme Degree programme in nursing		
Tutor(s) KEMPPAINEN, Virpi LERBER, Eeva-Liisa		
Assigned by Jyväskylä University of Applied Sciences		
Abstract <p>The purpose of the Bachelor's thesis was to describe a graduating nursing student's experiences of coping and feelings related to graduating. The purpose was also to describe how nursing education supports the student's vocational development. The aim of this research was to produce information for Jyväskylä University of Applied Sciences about nursing student's well-being and vocational development. Another aim was to learn how they wish nursing education would be developed.</p> <p>The method of this research was qualitative. The research-generated knowledge was gathered from nine nursing students by diary method during May 2007. The diaries were written as freeform text based on the given themes, and they contained on the average of four pages, 35 pages altogether. The material was analyzed by the deductive-inductive content analysis based.</p> <p>The results addressed that though nursing students are tired especially in the final stage of their studies, they still feel that they can cope rather well. The graduating and transition from study to work comes to that the studies are over and a new phase of life is about to begin, the nursing students look forward to learn new things and the possibilities that working life has to offer. At the same time they are concerned of the responsibilities and tiredness of their work.</p> <p>In terms of vocational development the nursing students feel that the most effective part in their education is the practical training, in which it is important that the whole working environment tutors the student and that the student is considered as a member of the working team. The nursing students wish that nursing education would be developed to be more practical. It is evident that education can never completely prepare the student for the upcoming and the learning process continues in working life.</p>		
Keywords nursing student, well-being, vocational development, nursing education		

SISÄLTÖ

1 HYVINVOINNIN MERKITYS HOITOTYÖN OPISKELUSSA	4
2 HOITOTYÖN OPISKELIJASTA HOITOTYÖNTEKIJÄKSI.....	6
2.1 Hoitotyön opiskelijoiden hyvinvointi	6
2.2 Hoitotyön koulutus	9
2.3 Ammatillinen kehittyminen	13
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	19
4 TUTKIMUSMENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT	20
4.1 Tutkimusmenetelmä	20
4.2 Kohderyhmä ja aineiston keruu.....	24
4.3 Aineiston analysointi.....	25
5 TUTKIMUSTULOKSET.....	27
5.1 Valmistuvan hoitotyön opiskelijan hyvinvointi	27
5.1.1 Valmistumiseen liittyvät tunteet ja valmistumisen merkitys	28
5.1.2 Työelämään siirtymiseen liittyvät tunteet.....	30
5.1.3 Hoitotyön opiskelijan hyvinvointia edistävät tekijät	32
5.1.4 Hoitotyön opiskelijan hyvinvointia heikentävät tekijät	33
5.2 Ammatillinen kehittyminen ja ammatillisen kehittymisen tukeminen	
.....	38
5.2.1 Hoitotyön koulutuksen antamat valmiudet.....	39
5.2.2 Ammatillista kehittymistä tukeva ohjaus harjoittelussa	40
5.2.3 Ammatillista kehittymistä tukeva ohjaus muissa opinnoissa.....	42
5.2.4 Työntekijän roolin omaksumiseen vaikuttavat tekijät sekä opiskelijan ja työntekijän erot	42

	2
5.2.5 Elinikäisen oppimisen ymmärtäminen	44
5.3 Hoitotyön opiskelun ja opetuksen kehittäminen.....	48
5.3.1 Ohjatun harjoittelun suunnittelu ja toteutus	48
5.3.2 Teoriaopetuksen suunnittelu ja toteutus.....	49
6 POHDINTA.....	54
6.1 Opinnäytetyön tulosten pohdinta.....	54
6.2 Opinnäytetyön prosessin pohdinta.....	60
7.3 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	61
7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	63
7.1 Tutkimuksen eettisyys	63
7.2 Tutkimuksen luotettavuus	64
LÄHTEET.....	67
LIITTEET	71
Liite 1. Saatekirje ja ohje päiväkirjan kirjoittamiseksi.....	71

KUVIOT

KUVIO 1. Opiskelukykymalli (Opiskeluterveydenhuollon opas 2006, 42.).....	7
KUVIO 2. Hoitotyön opiskelijasta hoitotyöntekijäksi.....	18

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Valmistuvan hoitotyön opiskelijan hyvinvointia kuvaavat luokitukset.....	36
TAULUKKO 2. Ammatillista kehittymistä ja ammatillisen kehittymisen tukemista kuvaavat luokitukset.....	45

TAULUKKO 3. Hoitotyön opiskelun ja opetuksen kehittämistä kuvaavat luokitukset.	
.....	52

1 HYVINVOINNIN MERKITYS HOITOTYÖN OPISKELUSSA

Hyvin jaksava sairaanhoitaja jaksaa hoitaa. Tutkijan kiinnostus hoitotyön opiskelijoiden jaksamiseen heräsi, kun oma ja opiskelijakavereiden väsyminen oli selkeästi nähtävissä. Kuuluuko asiaan, että valmistuva hoitotyön opiskelija tuntee olonsa väsyneeksi ja energiattomaksi juuri, kun on astumassa työelämään? Eikö uuteen elämänvaiheeseen siirtymistä odotetakaan yksinomaan innokkuudella ja ilolla? Sairaanhoitajat ovat olleet viimeaikoina paljon esillä, paljon on puhuttu hoitotyön vastuullisuudesta ja kuormittavuudesta sekä sairaanhoitajien palkasta. Valmistuvat hoitotyön opiskelijat ovat hyvin tietoisia työelämän nurjista, mutta myös sen hyvistä puolista.

Opiskelijoiden hyvinvointia on tutkittu enemmänkin yliopisto- kuin ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskuudessa. Hoitotyön koulutukseen liittyen etenkin ohjattua harjoittelua on tutkittu paljon. Tutkimus hoitotyön opiskelijoiden hyvinvoinnista ja ammatillisesta kehittämisestä lähti liikkeelle tutkijan omien intressien saattamana, mutta kiinnostusta kyseisen aihealueen tutkimiseksi löytyi myös Jyväskylän ammattikorkeakoululta. Aluksi tutkimus aiottiin rajata yksin hoitotyön opiskelijoiden jaksamiseen opintojen loppuvaiheessa. Kun aihetta lähestyttiin monelta kantilta, kävi kuitenkin selväksi, että valmistuvan hoitotyön opiskelijan hyvinvointiin liittyy myös ammatin valmistumisen ja työelämään siirtymisen läheneminen. Myös jaksamisen tukeminen ja opiskelun kehittäminen opiskelijan hyvinvointia ja ammatillista kehittymistä tukevasti liitettiin osaksi opinnäytetyötä.

Hoitotyön asiantuntijan tehtävänä on asiakkaan tai potilaan hoitaminen, selviytymisen tukeminen, ohjaaminen ja opettaminen sekä hoitotyön johtaminen ja kehittäminen. Hoitotyön asiantuntijan osaaminen koostuu tiedosta, taidosta, kokemuksesta ja henkilökohtaisesta sitoutumisesta hoitotyön arvoihin. Koulutuksessa kiinnitetään huomiota erityisesti opiskelijan itsenäisyyden ja itseohjautuvuuden kehittämiseen, sillä hoitotyössä tarvittava tieto ja työtehtävät muuttuvat nopeasti. (Opetussuunnitelma 2004–2005, 269–270.) Hoitotyön opiskelijoita muistutetaan jatkuvasti, ettei hoitotyöntekijä voi koskaan olla valmis. Herää ajatus, mitä asioita valmistuvan hoitotyön opiskelijan sitten kuuluu osata työelämään siirtyessään – täytyykö heti olla valmis vastuuseen ja muuttuviin työolosuhteisiin, joita sairaanhoitajalta odotetaan?

Työelämään siirtymiseen liittyviä ajatuksia haluttiin tiedustella hoitotyön opiskelijoilta itseltään. Miten hoitotyön opiskelijat kokevat hyvinvointinsa ja ammatillisen kehityksensä valmistumisen lähetessä? Opiskelijoiden asenteet ja ajatukset hoitotyöstä alkavat muodostua jo hoitotyön koulutuksen alkuvaiheessa ja vahvistuvat jatkuvasti opiskelun edetessä. Valmistuvan hoitotyön opiskelijan hyvinvointi heijastelee myös tulevan hoitotyöntekijän hyvinvointia, sillä loppuvaiheen opiskelijoiden ajatukset ovat jo paljolti työelämään siirtymisessä.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa Jyväskylän ammattikorkeakoululle tietoa siitä, miten valmistuvat hoitotyön opiskelijat hyvinvointinsa ja ammatillisen kehityksensä kokevat ja miten he toivovat hoitotyön opiskelua kehitettävän. Tutkimus on laadullinen. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat valmistumassa olevat hoitotyön opiskelijat, ja tutkimus toteutettiin päiväkirjamenetelmää käyttäen. Tutkimusaineisto kerättiin hoitotyön opiskelijoilta toukokuussa 2007. Tutkijalle palautettiin yhdeksän päiväkirjaa, jotka analysoitiin deduktiivis-induktiivisen sisällön analyysin avulla.

2 HOITOTYÖN OPISKELIJASTA HOITOTYÖNTEKIJÄKSI

2.1 Hoitotyön opiskelijoiden hyvinvointi

Varhaisaikuisuus on kehityskausi, joka kestää noin 20-vuotiaasta 40-vuotiaaksi (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 160). Tyydyttävän aikuisuuden edellytyksenä voidaan pitää itsenäistymistä lapsuudenkodista, ammatin hankkimista, työelämään siirtymistä sekä parisuhteen ja perheen perustamista. Aikuisuuteen kuuluvaksi voidaan katsoa myös vastavuoroisten ystävyysuhteiden solmiminen, asumisen ja toimeentulon järjestäminen sekä elämäntyylin vakiinnuttaminen. (Mts. 166.)

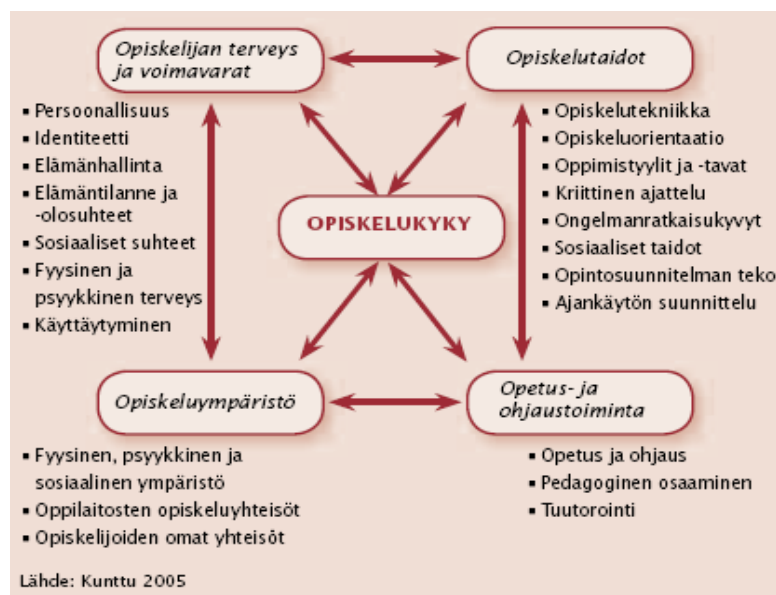
Opiskelu elämänvaiheena

Opiskelu elämänvaiheena on haastava: se sisältää runsaasti voimavaroja vaativia kehityshaasteita, joita ovat aikuistumiseen johtava psykologinen kehitys sekä siihen liittyvä itsenäistyminen. Nämä sisältävät isoja elämänuraa koskevia ratkaisuja sekä monelle parisuhteen ja perheen muodostamisen. Elämäntilanteeseen liittyvät myös elämäntilanteen kysymykset sekä elämäntyylin valintoja. Elämäntilanne heijastuu erityisesti psyykkiseen ja koettuun terveyteen. Opiskelija tarvitsee selviytyäkseen tukea sekä henkilökohtaiselta lähipiiriltään että opiskelupaikalta. Opiskeluaika voi tuoda elämään myös mielekkyyttä; mahdollisuuden omista vanhemmista irrottautumiseen ja itsenäisen elämän aloittamiseen. Lisäksi se antaa monia mahdollisuuksia harrastuksiin sekä ystävien kanssa oleskeluun. (Opiskeluterveydenhuollon opas 2006, 59–61.)

Henkinen hyvinvointi on kokonaisvaltainen kokemus. Henkiseen hyvinvointiin kuuluu tyytyväisyys elämään ja työhön, myönteinen perusasenne ja aktiivisuus, ja oman itsensä hyväksyminen. Hyvin tärkeä henkisen hyvinvoinnin osa-alue on työntekijän tavoitteita ja ammatillisia kykyjä vastaava työ. Se antaa mahdollisuuden kanssakäymiseen ja luo elämälle mielekkyyttä ja taloudellista turvaa. Tyytyväinen työntekijä on motivoitunut ja sitoutunut. (Henkinen hyvinvointi 2006.) Henkiseen hyvinvointiin vaikuttaa se, kuinka yksilö kokee voivansa suoriutua työelämän hänelle asettamista vaatimuksista (Järnefelt & Lehto 2002, 61).

Opiskelu on opiskelijan työtä, ja opiskelijat tarvitsevat opiskelukykyä, kuten työntekijätkin tarvitsevat työkykyä. Opiskelukyky määrittyy opiskelijan, hänen opiskeluntyön-
sä ja opiskeluympäristön välisissä vuorovaikutussuhteissa, joiden taustalla vaikuttaa
oppilaitoksen toimintakulttuuri. Opiskelukykyä määrittää opiskelija itse, hänen per-
soonallisuutensa, taitonsa, toimintakykynsä ja voimavaransa, esimerkiksi terveyden-
la ja sosiaaliset suhteet sekä opiskelijan elämäntilanne. (Opiskeluterveydenhuollon
opas 2006, 42.)

Toinen opiskelukykyyn vaikuttava tekijä muodostuu opiskelijan opiskelutaidoista,
joita ovat esimerkiksi tenttiinlukemistaidot, opintosuunnitelman teko, ajankäytön
suunnittelu sekä kokonaisuuksien hahmottaminen. Puutteelliset opiskelutaidot vaikut-
tavat suoraan opiskelutuloksiin, mutta ne saattavat aiheuttaa myös sen, etteivät tulok-
set vastaa tehtyä työmäärää tai että työmäärä tuntuu jatkuvasti liian suurelta. Tällainen
tilanne aiheuttaa stressiä ja saattaa sitä kautta heikentää opiskelumotivaatiota. Lisäksi
opiskelukykyyn vaikuttavat opetus- ja ohjaustoiminta, mikä pitää sisällään opiskelijan
ja opettajan välisen vuorovaikutuksen, palautteen ja arvioinnin, sekä fyysinen, psyyk-
kinen ja sosiaalinen opiskeluympäristö. (Opiskeluterveydenhuollon opas 2006, 42–
43.) Kuviossa 1 esitellään näiden useiden eri tekijöiden vuorovaikutusta kuvaava opis-
kelukyky malli.

KUVIO 1. Opiskelukyky malli (Opiskeluterveydenhuollon opas 2006, 42.)

Hoitotyön opiskelijoiden jaksaminen

Myöhäisnuoruuden ja varhaisaikuisuuden taite on fyysisen kehityksen kannalta aikaa, jolloin ihmiset ovat vahvempia, nopeampia, terveempiä ja seksikkäämpiä sekä parempiin fyysisiin suorituksiin yltäviä kuin milloinkaan muulloin elämänsä aikana (Nurmi ym. 2006, 173). Tämä ei kuitenkaan aina pidä paikkaansa. Opiskelu kuormittaa ja aiheuttaa stressiä. Stressi voidaan nähdä myös myönteisenä voimana, joka auttaa ihmistä keskittymään käsillä olevaan asiaan, mutta liiallinen stressi ei ole hyväksi. Katriina Salmela-Aro toteaa Psykologi-lehdessä, että työuupumus ilmenee kyynisyytenä, väsymyksenä ja ammatillisen itsetunnon heikentymisenä, ja sitä edeltävät aika- ja työpaine sekä ihmisen kokemus siitä, ettei hän pysty vaikuttamaan omaan työhönsä. Lisäksi työuupumukseen liittyy ihmisen vahva motivaatio työtään kohtaan. Terveytensä vaalimiseen ja harrastuksiin keskittyvät ihmiset väsyvät muita harvemmin. (Sironen 2002, 10–11.)

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa terveydenhoitopalveluja opiskelijoille tarjoaa Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja terveystalokeskus. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät muun muassa terveystarkastukset, rokotukset, ehkäisyasioiden hoito, mielenterveystyö ja opiskeluympäristön terveydellisten olojen valvonta. Opiskeluterveydenhoitajan kautta on mahdollista varata aika lääkärille sekä fysio-, ravitsemus- ja puheterapeutille. Opintopsykologi tukee ja ohjaa opiskelijoita opiskeluun, motivaatioon ja oppimiseen liittyvissä ongelmissa. (Terveystalokeskus 2006–2007). Ammattikorkeakouluissa psykologeja ei ole paljon, vaikka viidennes ammattikorkeakouluopiskelijoista tarvitsisi tukea psyykkiseen hyvinvointiinsa ja opiskeluihinsa. Opiskelijat oirehtivat pahemmin kuin ennen. Osalla opiskelijoista vaikeudet liittyvät selvästi aikuisuuden elämänvaiheeseen, osalla on mielenterveysongelmia kuten tunne-elämän vaikeuksia ja yksinäisyyttä. (Sannemann 2005, 10.)

Erolan (2004) Ammattikorkeakouluopiskelijoiden hyvinvointi 2004-tutkimuksessa opiskelijat toivoivat neuvontaa kaikista eniten stressinhallintaan ja opiskelun ongelmiin sekä opiskelutekniikkaan liittyvissä asioissa. Erityisesti sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijat kaipaivat neuvoja stressinhallintaan. (Mts. 59.) Noin puolet Erolan tutkimukseen osallistujista koki opintoihin liittyvän työmäärän olleen sopiva, 41 % koki työmäärän suureksi ja 9 % vähäiseksi. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijoista lähes puolet piti työmäärää suurena. Suuri osa opiskelijoista haki apua opiskelutovereilta tai muilta ystäviltä, jos opiskelussa tai siihen liittyvissä asioissa oli

vaikeuksia. Myös perheen tai opettajien tukeen luotettiin. Opinto-ohjaajalta ja tutoro-
pettajalta apua haettiin harvemmin. (Mts. 64–67.)

Työmäärä saattaa vaihdella; opintojen alussa opiskelu saattaa tuntua raskaalta ja haas-
teelliselta koska opiskelu on uudenlaista, toisaalta opintojen vaativuus lisääntyy opin-
tojen loppua kohden. Työmäärään ja stressiin liittyy myös henkilökohtaiset kokemuk-
set, esimerkiksi perheellisille ja työssäkäyville opiskelijoille opiskelu on varmasti ras-
kaampaa. Opiskelijoiden töiden määrä vaihtelee myös suuntautumisoittain; eri opet-
tajat vaativat opiskelijoilta eri asioita, esimerkiksi opiskelutehtävien määrä vaihtelee
paljonkin. Usein tukea on helpompi hakea vertaiseltaan opiskelijatoverilta, jolla on
samanlaisia kokemuksia kuin itsellä.

Erolan (2004) mukaan useimmat opiskelijat kokevat terveydentilansa hyväksi. Sosiaa-
li-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijoissa on muiden alojen opiskelijoita vähemmän
terveytensä huonoksi kokevia. Tämä johtunee siitä, että näiden alojen opiskelijat tie-
dostavat vointinsa ja jaksamisensa ehkä muita opiskelijoita paremmin. Tavallisimpia
terveydellisiä oireita opiskelijoilla ovat niska- ja hartiakivut, nuha ja nenän tukkoi-
suus, päänsäryt ja väsymys. Myös satunnaisia nukahtamis- ja univaikeuksia sekä ma-
sentuneisuutta esiintyy. 4 % opiskelijoista kärsii masentuneisuudesta tai ahdistunei-
suudesta päivittäin. (Mts. 87.)

Kuuppelomäen ja Utriaisien (2002) tutkimuksessa seurattiin terveysalan opiskelijoiden
elämänhallintaa koherenssin tunteena kolmen vuoden ajan. Koherenssilla tarkoitetaan
ihmisen kykyä hyödyntää omia voimavarojaan stressin yhteydessä; kykyä ymmärtää
ympäröivää maailmaa, kykyä hallita omaa elämäänsä sekä kykyä kokea elämänsä
mielekkääksi ja tarkoitukselliseksi. Koherenssin tunne pysyi ennallaan 62 %:lla, vah-
vistui 32%:lla ja laski vain 6%:lla. Kuuppelomäen ja Utriaisien tutkimus osoittaa, että
vaikka terveysalan opiskelu on stressaavaa, useimmilla opiskelijoilla elämänhallinnan
tunne pysyy ennallaan tai jopa vahvistuu opiskelun aikana, ja että koherenssin tunne
vaihtelee elämän eri tilanteissa. (Mts. 64–73.)

2.2 Hoitotyön koulutus

Terveydenhuollon ammatinharjoittajalta edellytetään monipuolista osaamista. Toimin-
taa ohjataan ja kehitetään sosiaali- ja terveyspoliittisilla kansallisilla ja kansainvälisillä

asiakirjoilla, toiminta- ja hoito-ohjelmilla sekä tutkimus- ja kehittämishankkeilla. (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006, 15.) Hoitotyössä toimintaa ohjaavat ihmisoikeudet, sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö ja hoitotyön eettiset ohjeet (mts. 64).

Hoitotyössä oleellisia ovat taidot, joiden avulla olemassa olevia tietoja sovelletaan käytännön hoitotyössä. Tällaisia taitoja ovat muun muassa havainnointi, kädentaidot, ongelmanratkaisu, ohjaustaidot, kommunikointi ja vuorovaikutus sekä suunnittelu- ja arviointitaidot. Työelämän odotukset ovat muuttuneet ja lisääntyneet; sairaanhoitajan on hallittava hoitotyön sisältö ja menetelmät potilaiden hoidossa sekä otettava vastuu työstään. Tärkeiksi taidoiksi ovat nousseet myös yhteistyö- ja neuvottelutaidot, hyvä kirjallinen ja suullinen ilmaisutaito, koordinointi- ja päätöksentekotaidot sekä muutoksen hallinta ja paineensietokyky. (Lauri 2007, 10.)

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tavoitteena on, että opiskelija hankkii työelämän vaatimusten pohjalta tarpeelliset tiedolliset ja taidolliset valmiudet ammatillisissa asiantuntijatehtävissä toimimista varten (Tutkintosääntö 2006, 3). Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä (mts. 3) todetaan, että opiskelun tavoitteena on saavuttaa

- 1) laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä niiden teoreettiset perusteet asianomaisen alan asiantuntijatehtävissä toimimista varten,*
- 2) edellytykset asianomaisen alan kehityksen seuraamiseen ja ajan tasalla pysymiseen,*
- 3) valmiudet jatkuvaan koulutukseen,*
- 4) riittävä viestintä- ja kielitaito sekä*
- 5) asianomaisen alan kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet.*

Sairaanhoitajan hakemuksesta ja tutkinnon antaneen ammattikorkeakoulun ilmoituksesta Terveydenhuollon oikeusturvakeskus laillistaa sairaanhoitajan terveydenhuollon laillistetuksi ammattihenkilöksi. Ammattikorkeakoulun tehtävänä on todentaa, että valmistuvalla terveydenhuollon ammattihenkilöllä on ammattitaitovaatimusten edellyttämä osaaminen. (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006, 71.)

Teoriaopinnot

Hoitotyön opiskelijan ammattitieto rakentuu teoreettisissa opinnoissa ja käytännön harjoittelussa (Ora-Hyytiäinen 2004, 101). Henkilökohtaisen opintosuunnitelman avulla hoitotyön opiskelija muodostaa opintojen kokonaisuuden, joka johtaa alan asiantuntijuuteen ja tutkintoon (Yleisosa 2004–2005, 43). Henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa opintojaksot ovat opetussuunnitelman sallimissa rajoissa pakollisia, vaihtoehtoisia tai vapaasti valittavia (Tutkintosääntö 2006, 4). Opinnoissa opiskelijaa ohjaa tutoropettaja, joka perehdyttää opiskelijat ammattikorkeakouluopiskeluun, neuvo opintojen suunnittelussa ja tukee opiskelijaa koko opiskelun ajan (Opiskeluterveydenhuollon opas 2006, 40).

Pakollisten ja valinnaisten perusopintojen tarkoituksena on orientoida opiskelijaa sosi-aali- ja terveysalaan ja hoitotyön asiantuntijatyöhön (Opetussuunnitelma 2004–2005, 270). Ammattiopintojen tavoitteena on perehdyttää opiskelija ammatilliseen tehtävä-alueeseen, jotta opiskelija kykenisi itsenäisesti työskentelemään hoitotyön asiantuntijatehtävissä ja yrittäjänä sekä osallistumaan työyhteisön kehittämiseen (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006, 14). Vapaasti valittavien opintojen tarkoitus on syventää ja laajentaa opiskelijan osaamista (Tutkintosääntö 2006, 5).

Kotilan (2000) mukaan ammattikorkeakouluopiskelijat kokevat ammattiopinnot merkityksellisempinä kuin perusopinnot, sillä näin ollaan lähempänä ammattia ja käytännön tapaa tehdä työtä sekä myös itsensä toteuttamista (mts. 140–142). Tätä tukee myös Stenforsin (1999) tutkimus, josta ilmenee, että hoitotyön opiskelijat pitävät opetuksen käytännönläheisyyttä hyvin tärkeänä. Tutkimuksen mukaan terveysalan opiskelijoista suurin osa suhtautuu koulutukseen myönteisesti, vaikka koulutuksessa onkin paljon kritisoitavaa. Osa opiskelijoista on täysin tyytyväisiä koulutukseen, osa taas voimakkaasti pettyneitä ja turhautuneita. Opiskelijat olivat tyytymättömiä opetuksen tehottomuuteen, liian hitaaseen etenemiseen sekä siihen, että opiskelijalla on liian pienet mahdollisuudet tehdä itsenäisiä ratkaisuja ja valintoja opiskelussaan. Pettyneitä oltiin myös opiskelijaan suhtautumiseen; opiskelijat kokivat että heitä holhotaan liikaa. (Mts. 125–126.)

Ohjattu harjoittelu

Koulutukseen liittyvän työelämäharjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti keskeisiin työ- ja kehittämistehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen

työelämässä (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006, 14). Teoriaopintojaksot sijoittuvat ennen ohjattuja harjoitteluja, jotta opiskelija voisi hyödyntää oppimaansa teoriatietoa käytännön hoitotyössä. Ohjattu harjoittelu tukee teoriaopintoja, jotka käytännön kokemuksesta erillisenä opetuksena saattavat tuntua välillä irrallisilta ja vaikeilta ymmärtää. Vasta työelämässä nähdyt ja koetut asiat kiinnittävät teoriassa opitun todelliseen asiayhteyteen, jonka jälkeen opitun myös muistaa paremmin. Ohjattua harjoittelua on käsitelty useassa suomalaisessa ja kansainvälisessä tutkimuksessa (Meretoja, Häggman-Laitila, Lankinen, Sillanpää, Rekola & Eriksson 2006; Sarajärvi & Isola 2006; Silén-Lipponen 2005; Sibson & Machen 2003; Koskinen & Silén-Lipponen 2001).

Sibsonin ja Machenin (2003) tutkimuksessa seurattiin sairaanhoitajaopiskelijoiden sijoittumista hoitotyön eri kentille ja heidän kokemuksiaan harjoittelussa oppimisesta. Hoitotyön opiskelijoiden mukaan työharjoittelussa hyödyllisintä oli itsenäisesti toimiminen hoitotyössä, muiden ammattiryhmien asiantuntijoiden kanssa työskentely ja kliinisten taitojen harjoittelu. Tärkeäksi koettiin myös päätöksenteko- ja keskustelutaitojen kehittyminen sekä teorian ja käytännön yhdistyminen kokonaisuudeksi. (Mts. 148.)

Koskisen ja Silén-Lipposen (2001) tutkimuksessa selvitettiin oppimiseen liittyviä tekijöitä ohjatussa harjoittelussa valmistumassa olevien hoitotyön opiskelijoiden näkökulmasta. Opiskelijan tunne tiimin jäsenyydestä lisäsi opiskelijan hyvinvointia. Harjoittelupaikoissa, joissa opiskelijat otettiin tiimiin mukaan, opiskelijat saivat myös tehdä paljon ja saivat näin runsaasti onnistumisen kokemuksia ja rohkeutta. Tämän vuoksi opiskelijat tulisi ottaa mukaan myös palavereihin tai koulutustilaisuuksiin. Tiimiin kuulumattomuus näkyy muun muassa siinä, että opiskelijaa ei puhutella nimellä tai opiskelijat eivät saa ruokaila henkilökunnan kanssa samoissa tiloissa. (Mts. 125–127.)

Meretojan, Häggman-Laitilan, Lankisen, Sillanpään, Rekolan ja Erikssonin (2006) tutkimuksessa selvitettiin lähiohjaajan merkitystä sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjatussa harjoittelussa haastatteleamalla sairaanhoitajia ja hoitotyön esimiehiä. Tutkimuksesta ilmeni, että ohjaavan työntekijän on omattava hyvät tiedot, runsaasti käytännön osaamista sekä eettistä näkemystä. Ohjaavan työntekijän on osattava perustella päätöksiään opiskelijalle, oltava vuorovaikutuksessa opiskelijan kanssa ja suhtauduttava

opiskelijaan myönteisesti. Ohjaavan työntekijän kuuluu yhdessä opiskelijan kanssa asettaa harjoittelulle tavoitteet, ohjata opiskelijaa konkreettisesti sekä toteuttaa yhdessä opiskelijan kanssa jatkuvaa arviointia. Ohjaajan on oltava opiskelijalle sairaanhoitajan mallina sekä tuettava opiskelijaa itsereflektioon, tiedon hankintaan ja oppimiseen. (Mts. 10–13.)

Ohjaus vaikuttaa hoitotyön opiskelijan käsitykseen tulevasta ammatista, ammatillisesta kehittämisestä, ammatillisen uran suunnittelemisesta ja osaston julkisuuskuvasta. Ohjauksen on tarkoitus herättää opiskelijassa motivaatio oppimiseen ja työhön. (Mertoja ym. 2006, 13–14.) Ohjatuissa harjoitteluissa opiskelija muodostaa kattavan kuvan hoitotyöstä. Ohjauksella on suuri vaikutus siihen, miten opiskelija hoitotyön eri kentät hahmottaa ja minkä hoitotyön suuntautumisvaihtoehdon opiskelija kokee eniten häntä kiinnostavan.

Hoitotyön opiskelijat valitsevan hoitotyön suuntautumisvaihtoehdonsa henkilökohtaisen kiinnostuksensa mukaan ja syventävät suuntautumisvaiheen opiskelussa osaamistaan työelämän ammattitaitovaatimusten mukaisesti. Suuntautumisvaihtoehtoja ovat aikuisen, gerontologinen, kriittisesti sairaan, lasten ja nuorten, perioperatiivinen sekä mielenterveys- ja päihdehoitotyö. (Opetussuunnitelma 2004–2005, 275–276.) Tutkijan oma suuntautumisvaihtoehto hahmottui eniten ohjattujen harjoittelujen ansiosta. Hyvät ohjaavat työntekijät, miellyttävä työyhteisö ja oman ammatillisen itsetunnon kohtominen perusopintojen harjoittelussa psykiatrisella osastolla muodostivat yhdessä tunteen ”Tässä minä olen hyvä”. Sen sijaan huono ilmapiiri ohjatussa harjoittelussa, ohjaavat työntekijät, jotka eivät kannusta eivätkä tue, sekä tunne, ettei opiskelijaa haluta ohjata, aiheuttavat puolestaan sen, ettei opiskelijalla ole motivaatiota harjoitteluun ja oppimiseen.

2.3 Ammatillinen kehittyminen

Koulutuksen aikana opiskelijan tehtävänä on hankkia sellaiset valmiudet, joita työelämä ammatin harjoittajalta edellyttää. Asiantuntijaksi kehittyminen on pitkä prosessi, jonka aikana koulutuksessa hankitut ammatilliset perusvalmiudet kehittyvät. (Kaarevirta 2004, 27.) Ammatillinen kasvu ja kehittyminen tarkoittavat oppimisprosessia, jonka seurauksena ammatti-identiteetti määritellään. Ammattia koskeva tietämys ja arvot muokkautuvat kokemuksen ja reflektion myötä ymmärrykseksi eli oppimiseksi.

Tämän seurauksena oppijan on mahdollista muuttaa aiempaa toimintaansa ja määrittää ammatti-identiteettiään uudestaan, mikä johtaa ammatilliseen kehittymiseen. (Ora-Hyytiäinen 2004, 98–99.)

Meretojan ja muiden (2006) mukaan ammatillisen kehittymisen kannalta ohjauksen merkitys ohjatussa harjoittelussa korostuu siinä, että opiskelija tiedostaa elinikäisen oppimisen, saa tukea ammattiin kasvamiseen, kehittää ammatti-identiteettiään ja saavuttaa ammatilliset valmiudet (mts. 13–14). Elinikäisen oppimisen tiedostaminen on osa sairaanhoitajan ammatti-identiteettiä; sairaanhoitajana ei koskaan voi olla valmis. Hoitotyön opiskelijan ammatillinen kehittyminen tarkoittaa sairaanhoitajan identiteetin kehittymistä sekä ammatillisten valmiuksien kehittymistä.

Sairaanhoitajan identiteetti ja hoitotyöntekijäksi valmistuminen

Ora-Hyytiäinen (2004) on tutkinut väitöskirjassaan sairaanhoitajaopiskelijoiden kasvua ja kehittymistä ammattiin. Sairaanhoitajaksi kehittyminen on opiskelijan näkökulmasta ammatti-identiteetin vaiheittaista rakentamista. Sairaanhoitajan identiteetti on yksilön määrittämä käsitys itsestään ammatti-ihmisenä. Tutkimuksen tulosten mukaan sairaanhoitajan identiteetti muodostuu kolmesta tekijästä, joita ovat kokemus työstä, kuuluminen johonkin ja rooli. (Mts. 80.)

Kokemuksella työstä tarkoitetaan tunteita, joita oma työ herättää. Tutkimuksen mukaan negatiivisetkin tunteet työstä, esimerkiksi kiire tai vaativuus, voidaan tulkita siten, että ihminen kokee työnsä tärkeäksi ja merkittäväksi. Opintojen loppuvaiheessa negatiiviset tunteet työtä kohtaan syntyvät lähinnä ammatin huonosta arvostuksesta yhteiskunnassa. Kuulumisella johonkin tarkoitetaan puolestaan opiskelijan kokemusta johonkin yhteisöön kuulumisesta, sairaanhoitajiin kuulumista. Opintojen loppuvaiheessa opiskelijat yleensä epäilevät kykyään kuulua osaavien sairaanhoitajien joukkoon. (Ora-Hyytiäinen 2004, 84–86.)

Ora-Hyytiäisen (2004) mukaan opiskelijan käsitys itsestään sairaanhoitajana kehittyy asteittain. Sairaanhoitajan rooli kehittyy ensimmäisen opiskeluvuoden auttajasta, toisen opiskeluvuoden perushoidon toteuttajasta ja kolmannen opiskeluvuoden sairaanhoidon toteuttajasta tehokkaaksi sairaanhoitajaksi. Lopulta roolina tulisi olla reflektiivinen sairaanhoitaja, joka on potilaaseen suuntautunut ja osaa käyttää muiden ammattiryhmien apua työssään pyrkiessään parhaaseen mahdolliseen hoitoon kunkin potilaan

kohdalla. (Mts. 75–79.) Kyky siirtyä auttajan roolista sairaanhoitajan rooliin, opiskelijan roolista hoitotyöntekijän rooliin on osa ammatillista kehittymistä.

Vanhasen (2000) mukaan terveystieteen opiskelijan suuntautuminen hoitamiseen on prosessi, jossa opiskelija ennakoii hoitamista tulevana ammattina ja työnä (mts. 76). Se on yhteydessä opiskelijan kokemaan hoitamisen merkitykseen, uran ja elämän tavoitteisiin. Opiskelija suuntautuu ammattiin joko vuorovaikutuksen, asiantuntijuuden tai ansiotyön kautta. (Vanhanen 2000, 69–70; Janhonen & Vanhanen-Nuutinen 2005, 19.) Vuorovaikutukseen suuntautuneen opiskelijan ammatilliseen kehittymiseen vaikuttavat keskeisesti onnistuneet tai epäonnistuneet vuorovaikutussuhteet. Asiantuntijuuteen suuntautuneella opiskelijalla on selkeä käsitys työstään, ja keskeistä opiskelussa on saada oikeita tietoja ja taitoja. Ansiotyöhön suuntautunut opiskelija valitsee alansa sen perusteella, minkälaisia mahdollisuuksia hänellä on työelämään sijoittumiseen ja perhe-elämään. Nämä suuntautumistavat eivät sulje toisiaan pois, ja opiskelijalla voi olla piirteitä kaikista suuntautumistavoista. (Janhonen & Vanhanen-Nuutinen 2005, 20–21.)

Vanhasen (2000) mukaan opiskelija, joka pitää merkityksellisenä hoivaa ja hoitotyön asiantuntijuutta, kokee koulutuksen myönteisenä ja hänellä on vähän ristiriitoja hoitamiseen liittyen. Opiskelijoilla, joilla on idealisoitu kuva hoitotyöstä ja jotka näkevät hoitamisen ansiotyönä, on ristiriitaisempi kuva hoitamisesta sekä tähän liittyen motivaatio-ongelmia ja tyytymättömyyttä opiskeluun. (Mts. 69–70.) Juuri ideaalikuva hoitotyöstä sekä siitä, millainen sairaanhoitajan ”pitäisi” olla, laskevat opiskelumotivaatiota. Ehkä hoitotyön koulutuksessa tulisi vieläkin enemmän korostaa oman persoonan käyttämistä työvälineenä. Työ voi olla muutakin kuin rahanhankintakeino, se voi olla itsensä toteuttamisen ja monella tapaa myös kehittymisen mahdollisuus.

Opiskelijat odottavat asiantuntijuuden saavuttamista tietyillä hoitotyön erityisalueilla. Opiskelijoiden suhtautuminen hoivaan ja hoitamiseen ei muuttunut koulutuksen aikana, sen sijaan suhtautuminen hoitotyön asiantuntijuuteen ja hoitamiseen ansiotyönä vahvistuivat koulutuksen lopussa. (Vanhanen 2000, 76–77.) Tutkijan oman käsityksen mukaan hoitotyön asiantuntijuuden merkityksen ymmärtää vasta koulutuksen loppuvaiheessa, jolloin myös työn merkitys itselle muuttuu. Aikaisemmin sairaanhoitajan ammattiin valmistuminen tarkoitti opiskelun päättymistä ja oman, todellisen elämän alkamista, johon työ kuuluu pakollisena osana. Yhtäkkiä merkitystä onkin sillä, onko

itsellä osaamista ja kykyä toimia näin vastuullisessa ammatissa - tuleeko minusta hyvä sairaanhoitaja?

Niemen (2004) pro gradu-tutkielmassa hoitotyöntekijät kokivat ammatillisen kasvun merkitsevän myönteistä asennoitumista oman ammattitaidon kasvuun, aktiivista itsensä kehittämistä, pitkäaikaista kasvuprosessia, avun ja tuen vastaanottamista sekä ammatillisen osaamisen ja voimavarojen kasvua. Hoitotyöntekijän ammatillisen kehittymisen kannalta on välttämätöntä ymmärtää kehittymisen tarpeellisuus, toimia aktiivisena tiedon etsijänä ja osallistua työyhteisön hyvän ilmapiirin luomiseen. Ammatillinen kehittyminen nähtiin jatkuvana prosessina, joka alkaa tutkinnon saamisesta ja jatkuu joka päivä työvuosien karttuessa. (Mts. 59–61.)

Hoitotyöntekijäksi valmistuvan opiskelijan on ymmärrettävä, että sairaanhoitajan ammatissa ole koskaan valmis, ja hoitotyön koulutus voi vain valmentaa opiskelijaa jatkuvaan ja välttämättömään prosessiin; itsensä kehittämiseen ja uuden oppimiseen. Hoitotyössä toimimisen kannalta olennaista on motivoituneisuus itsensä kehittämiseen, jatkuvaan kouluttautumiseen sekä ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006, 15).

Ammatilliset valmiudet ja hoitotyöntekijäksi valmistuminen

Hoitotyöntekijän ammatillisuus koostuu osaamisesta, johon kuuluvat eettisyys, terveyden edistäminen, hoitotyön päätöksenteko, ohjaus ja opettaminen sekä yhteistyö asiakkaan/potilaan ja hänen omaistensa sekä hoitotyön eri asiantuntijaryhmien kanssa. Lisäksi ammatillisuuteen kuuluvat tutkimus- ja kehittämistyö, johtaminen, monikulttuurisuus ja yhteistyö eri kulttuureja edustavien yksilöiden ja yhteisöjen kanssa, yhteiskunnallisuus, kliininen hoitotyö sekä lääkehoidon toteuttaminen. (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006, 63–64.)

Hildénin (2002) teoksessa käsitellään sairaanhoitajien ammatillista osaamista. Hoitotyöntekijöiden näkemyksen mukaan sairaanhoitajat kykenevät hyvin itsenäiseen työskentelyyn, arvostavat omaa ammattiaan ja työtään, toimivat asiakaslähtöisesti, omaavat hyvät auttamis- ja päätöksentekotaidot sekä tuntevat oman persoonansa. Sairaanhoitajien tulisi kehittyä siten, että he kestäisivät paremmin työpaineita ja työssään tapahtuvia muutoksia. Sairaanhoitajien tulisi myös kehittää tietämystään hoitotyöstä ja etenkin omasta erikoisalastaan sekä oppia paremmin antamaan ja vastaanottamaan

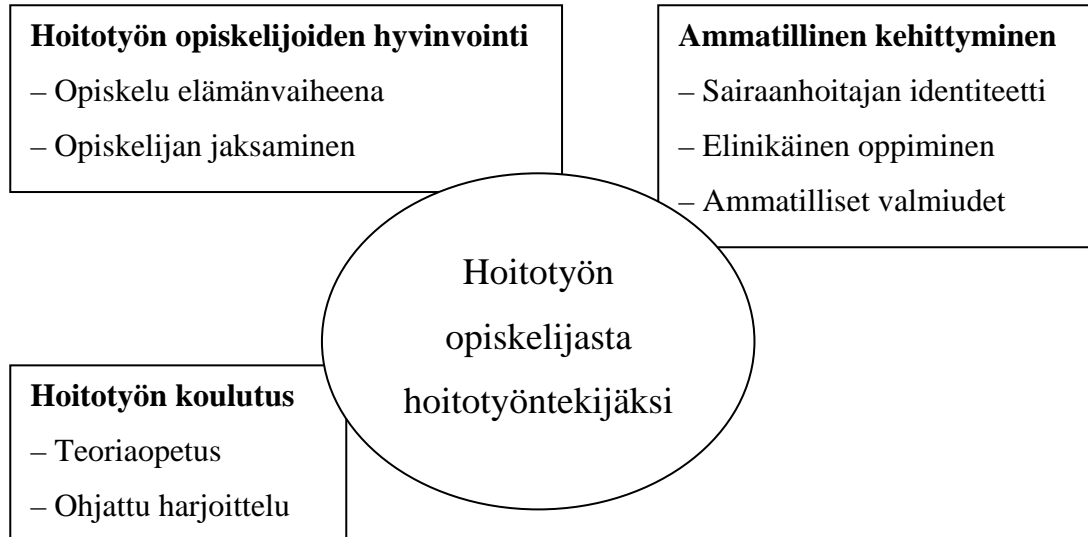
palautetta. Lisäksi sairaanhoitajien tulisi kehittää työmotivaatiotaan ja -moraaliaan. (Mts. 59–63.)

Virolaisen ja Valkosen (2002) tutkimuksessa ammattikorkeakouluopiskelijat arvioivat koulutuksen heille työelämää varten antamia valmiuksia. Sosiaali- ja terveysalalla opiskelevat ammattikorkeakouluopiskelijat arvioivat koulutuksessa saatuja erityistaitojaan melko myönteisesti. Erityistaitoihin liittyvät ammatin jatkuvuuden kannalta välttämättömät tiedot, taidot ja kyvyt sekä kokemusperäinen ammattitaito, niin kutsuttu hiljainen tieto. Sosiaalisia taitojaan, joita ovat esimerkiksi joustavuus, yhteistyöhalu, rehellisyys ja auttamishalu, sekä metodologisia taitojaan, joita ovat muun muassa muuttuvien työtapojen ymmärtäminen, ongelmanratkaisu, itsenäinen ajattelu ja sopeutuminen, opiskelijat arvioivat melko keskitasoisiksi. (Mts. 34–35.)

Jaroman (2000) tutkimuksen mukaan terveysalan ammattikorkeakouluopiskelijat kehittivät koulutuksessa enemmän sairauslähtöisiin hoitotyön auttamismenetelmiin kuin terveyskeskeisiin, ja kaikista vähiten opiskelijat arvioivat kehittyneensä yksilöllisyyden huomioonottavissa hoitotyön auttamismenetelmissä (mts. 93). Hoitotyön koulutuksessa pyritään suuntaamaan opiskelijoita asiakkaan/potilaan kokonaisvaltaiseen huomiointiin ja keskittymään siihen, ettei ihminen koskaan ole kokonaan sairas, vaan hänessä on aina myös terveyttä.

Stenforsin (1999) tutkimuksesta käy ilmi, että tavallisimpana puutteena hoitotyön koulutuksessa opiskelijat pitivät käytännöllisen ja kliinisen harjoittelun vähyyttä ja sen tehotonta toteutusta. Opiskelijat kokivat, ettei koulutus anna riittäviä teknisiä valmiuksia hoitotyöhön. (Mts. 125–126.) Ohjatussa harjoittelussa kädentaidot ja juuri Stenforsin tutkimuksessa mainitut tekniset valmiudet kehittyvät, mutta teoriaopintojen tulisi tukea näitä valmiuksia enemmän; monesti teoriassa opittu jää ohjatussa harjoittelussa jollakin tavalla vahvistumatta, ehkä siksi, että teoriaosuus tuntuu olevan niin kaukana käytännön hoitotyöstä.

Teoriaosuuden lopussa esitellään opinnäytetyön teoriaosuuteen perustuva kuvio 2, Hoitotyön opiskelijasta hoitotyöntekijäksi. Tämä pitää sisällään hoitotyön opiskelijoiden hyvinvoinnin, hoitotyön koulutuksen ja ammatillisen kehittymisen.

KUVIO 2. Hoitotyön opiskelijasta hoitotyöntekijäksi

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata valmistuvien hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia jaksamisesta sekä valmistumisen lähenemiseen liittyvistä tuntemuksista. Lisäksi tarkoitus on kuvata, miten opiskelu sosiaali- ja terveysalalla tukee hoitotyön opiskelijan kehittymistä ammattiin. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa Jyväskylän ammattikorkeakoululle tietoa siitä, miten valmistuvat hoitotyön opiskelijat kokevat hyvinvointinsa ja ammatillisen kehittymisensä ja miten he toivovat hoitotyön opiskelua kehitettävän.

Tutkimustehtävänä on hoitotyön opiskelijoiden hyvinvointi ja ammatillinen kehittyminen valmistumisen kynnyksellä. Tutkimuskysymykset olivat seuraavia:

1. Miten opiskelijat kokevat jaksamisensa ja mitkä ovat kuormittavia, mitkä voimaannuttavia tekijöitä opiskeluun liittyen?
2. Miltä valmistumisen ja työelämään siirtymisen läheneminen tuntuu?
3. Millaiset eväät teoriaopetus ja käytännön harjoittelu ovat antaneet työelämään siirtymiseen ja miten teoriapohja tukee työelämässä oppimista?
4. Kokevatko opiskelijat olevansa valmiita siirtymään opiskelijan roolista työntekijän rooliin harjoitteluissa ja alkaneensa saavuttamaan ammatin vaatimia tietoja, taitoja ja vastuuta?
5. Millaista tukea ja ohjausta opiskelijat saavat opettajilta ja työharjoittelun ohjaajilta?
6. Miten opiskelijat kehittäisivät ammattikorkeakouluopiskelua ja työelämäharjoittelua opiskelijan jaksamista ja ammatillista kehittymistä paremmin tukevaksi?

4 TUTKIMUSMENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT

4.1 Tutkimusmenetelmä

Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi

Hoitotieteen tutkimuksessa voidaan käyttää joko kvantitatiivisia tai kvalitatiivisia menetelmiä tai näiden yhdistelmiä. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa halutaan ymmärtää ihmisten kokemuksia ja todellisuutta, tarkastellaan asioita niiden luonnollisessa yhteydessä sekä kuvataan, selitetään ja yritetään ymmärtää ilmiötä tutkittavien näkökulmasta. Aineistojen keruussa käytetään teema- ja syvähaastatteluja, havainnointia sekä dokumentteja. Tutkimusaineisto on usein sanallista. (Vehviläinen-Julkunen & Paunonen 1997, 19–20.) Janhonen ja Nikkonen (2001) kirjoittavat, että laadullinen tutkimus voidaan esittää teoriaa löytävänä ja määrällinen tutkimus teoriaa testaavana tutkimusmetodina (mts. 11).

Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen, sen tutkimyksenä on tosiasioiden löytäminen, ei jo olemassa olevien väittämien todentaminen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152). Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valittiin laadullinen tutkimus, koska hoitotyön opiskelijoiden oma ääni haluttiin nostaa esille, eikä sitä haluttu liikaa rajoittaa. Laadulliselle tutkimukselle tyypillistä on suosia ihmistä tiedonkeruun välineenä sekä käyttää tutkimusaineiston hankinnassa metodeja, joissa tutkittavien omat näkökulmat pääsevät esille (mts. 155). Tämä tutkimusote soveltuu tutkimukseen silloin, kun tutkija on kiinnostunut tapahtumien yksityiskohdista sekä luonnollisista tilanteista (Metsämuuronen 2000, 14).

Laadullisessa tutkimuksessa on yleistä, että tutkimusaineistosta etsitään toimintatapoja, samanlaisuuksia tai eroja. Sisällön analyysi on laadullisen, aineistolähtöisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi. Sen avulla voidaan analysoida kirjoitettua ja suullista kommunikaatiota ja tarkastella asioiden merkityksiä, seurauksia ja yhteyksiä. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 21.) Sisällön analyysi on siis menettelytapa, jolla voidaan järjestää ja kuvailla tutkittavaa ilmiötä. Sen avulla tutkittava ilmiö pyritään esittämään tiivistetyssä muodossa käsitteellistettynä. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 3.) Sisällön analyysi voi olla induktiivista eli aineistolähtöistä tai deduktiivista eli teo-

rialähtöistä (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–116). Tutkimusaineiston analysointimenetelmäksi valittiin sisällön analyysi, sillä tutkittavaa ilmiötä haluttiin kuvata ja esittää tiivistetyssä, selkeässä muodossa.

Päiväkirjamenetelmä

Tässä tutkimuksessa aineisto kerättiin päiväkirjamenetelmällä. Hirsjärven ja muiden (2004) mukaan päiväkirja on ”itseohjatun kyselylomakkeen täyttö avointa vastaustapaa käyttäen” (mts. 207). Palojoen (1997) mukaan päiväkirjan laatimisesta, muodosta tai päiväkirjajakson pituudesta ei voi antaa yhtenäisiä ohjeita (mts. 127). Tässä opinäytetyössä tiedon keräämisen välineeksi valittiin päiväkirjamenetelmä, koska se tuntui luontevimmalta tavalta saada tietoja hoitotyön opiskelijoilta.

Laadullista päiväkirjaa voidaan pitää vapaamuotoisesti, jolloin tuotosta voidaan analysoida esimerkiksi sisällön analyysin avulla. Päiväkirja voi olla avoin tai strukturoitu. Yleisin päiväkirjajakson pituus on neljä viikkoa. Tutkittavat ovat usein kykeneviä ilmaisemaan itse itseään, mikäli he saavat siihen mahdollisuuden. Tutkittavan omaa ääntä tulee siis arvostaa. (Palojoki 1997, 128-134.) Päiväkirjamenetelmä oli puoli-strukturoitu, mikä tarkoittaa, että tutkija antoi tutkimukseen osallistujille teemoja, joita tutkittavien toivottiin käsittelevän päiväkirjoissaan (Kylmä & Juvakka 2007, 105). Päiväkirjojen kirjoittamisohje lähetettiin opiskelijoille huhtikuussa 2007, jolloin heillä oli kuukausi aikaa kirjoittaa päiväkirjaa ennen toukokuun palautuspäivää. Tutkijan toivomus oli, että päiväkirjaa kirjoitettaisiin useampana päivänä, jotta esimerkiksi yksittäiset tapahtumat tai tunteet eivät liikaa vaikuttaisi päiväkirjan sisältöön.

Teemat päiväkirjoihin valittiin aikaisemman tutkimustiedon varassa, mutta teemat muotoutuivat ja tarkentuivat tutkijan omien sekä kolmen tutkimuksen ulkopuolisen henkilön huomioiden perusteella. Näiden huomioiden perusteella tutkimuskysymyksiä tarkennettiin. Ensin oli tarkoitus esittää muutamia avoimia kysymyksiä, jotka johdattelevat vastaajat aiheen ääreen, mutta huomattiin, että teemojen esittely ja niiden tarkempi kuvaus muutamalla kysymyksellä auttoivat selkiyttämään tutkimusongelmaa. Huomattiin myös, että tutkijan tulee välttää kysymyksiä, joihin tutkittavat voivat vastata vain ”kyllä/ei” – tyyllisesti.

Päiväkirjan kirjoittamiseen ei haluttu asetettavan liian tarkkoja raameja, eli toisin sanoen tutkimukseen osallistujille annettaisiin vapaat kädet päiväkirjan pituuteen ja si-

sältöön liittyen, minkä vuoksi päiväkirjaohjeessa mainittiin, että opiskelijat saavat kirjoittaa täysin vapaamuotoisesti ja keskittyä pohtimaan haluamiaan asioita. Teemat toimivat siis tienviittoina päiväkirjoissa, joista kuitenkin käy ilmi aito pohdinta. Tutkimukseen liittyvä informaatio annettiin hoitotyön opiskelijoille saatekirjeessä, johon oli liitetty päiväkirjan kirjoittamisohje (Liite 1).

Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen eettisyys perustuu tutkimuslupaan, tutkimusaineiston keruuseen, tutkimuskohteen hyväksikäyttöön, osallistumiseen ja tutkimuksesta tiedottamiseen liittyviin kysymyksiin (Eskola & Suoranta 2000, 52). Kuulan (2006) mukaan tutkittaville tulee antaa riittävä informaatio tutkijan yhteystiedoista, tutkimuksen tavoitteesta, tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja aineistonkeruun toteutustavasta, luottamuksella annettujen tietojen suojaamisesta sekä tutkittavilta kerättävien tietojen käyttötarkoituksesta, käyttäjistä ja käyttöajasta. Informaatio voidaan antaa saatekirjeessä tai tutkimussuostumuksessa. Tutkijalla ei ole oikeutta vaatia kerran tutkimukseen suostuneita jatkamaan siinä loppuun saakka. (Mts. 99–117.)

Tutkimukseen on saatava tutkimuslupa organisaatiolta, jota tutkimus koskee. Aineistonkeruutilanteissa tutkija voi kohdata erilaisia ongelmia, esimerkiksi tutkittavien voimakkaita asenteellisia mielipiteitä, joihin tutkija reagoi. Tällaisissa tilanteissa tutkija voi yrittää suhtautua asiaan neutraalisti, sillä yleensä tutkijalta odotetaan sitoutumattomuutta ja ristiriidoista erillään pysyttäytymistä, objektiivisuutta. Vapaaehtoisessa tutkimuksessa tutkittavat on jollakin tavalla motivoitava tutkimukseen. Motiivina voi olla esimerkiksi halu auttaa tuottamaan uutta tietoa, joskus tutkimukseen osallistuminen voi olla tutkittavalle itselleen jollakin tavalla terapeutista. Tutkijan on hyvä huomioida motiivit, joilla tutkittavat tutkimukseen osallistuvat. (Kuula 2006, 134–161.)

Eettisesti arveluttavaa tutkimus on erityisesti silloin, jos tutkittavia huijataan esimerkiksi jättämällä tutkittavien informointi tutkimuksesta tekemättä. Internetin käyttö aineiston hankinnan apuna on huomioitava. Kun lomake tai sähköpostikysely lähetetään vastaajille, on heidän saatava tieto, mistä heidän sähköpostiosoitteensa on saatu. Nimettömyys ja tunnistamattomuus ovat yleensä lähtökohtina aineistoa käytettäessä. Tällöin tutkittavia halutaan suojella mahdollisilta kielteisiltä seurauksilta, jotka liittyvät heidän tunnistamiseensa tutkimusjulkaisusta, ja joskus halutaan myös lisätä tutkit-

tavien määrää lupaamalla heille tunnistamattomuus. Tutkittavia on informoitava siitä, tallennetaanko aineisto, jolloin sitä voidaan mahdollisesti hyödyntää myöhemminkin, vai hävitetäänkö aineisto tutkimuksen päätyttyä. (Kuula 2006, 161–204.)

Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioimiseksi ei ole luotu yhtä selkeitä kriteereitä kuin määrällisessä tutkimuksessa (Nieminen 1997, 215). Tutkimuksen reliiabiliteetti voidaan todentaa esimerkiksi silloin, jos kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen. Validius taas tarkoittaa sitä, että tutkimusmenetelmällä mitataan juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi ym. 2004, 216–217.) Laadullisessa tutkimuksessa voidaan puhua luotettavuuden arvioinnista, sillä termit reliabiliteetti ja valideiteetti ovat syntyneet kvantitatiivisen tutkimuksen piirissä (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133).

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selonteko tutkimuksen vaiheista ja toteuttamisesta, muun muassa aineiston tuottamisen olosuhteista ja aineiston luokittelujen perusteista. Tutkijan on kerrottava, mihin hän päätelmänsä ja tulkintansa perustaa; tällöin apuna voidaan käyttää esimerkiksi suoria lainauksia. (Hirsjärvi ym. 2004, 217–218.) Luotettavuuden arviointi perustuu tutkimusaineiston, sen analyysin sekä raportoinnin arviointiin. Laadullisessa tutkimuksessa tulkinta on aina tutkijan oma näkemys, minkä vuoksi tulkinta ei ole toistettavissa eikä siirrettävissä. Aineisto kootaan sieltä, missä tutkimuksen kohteena oleva ilmiö esiintyy. Tutkijan on kerrottava, millä perusteella tutkittavat on valittu. (Nieminen 1997, 215–216.)

Päiväkirja-aineiston kohdalla aineistojen luotettavuus perustuu tutkijan harkintaan tiedon luotettavuudesta, yleensä tutkija ei voi tarkentaa aineistoaan lisäkysymyksin. Tällöin on luotettava siihen, että tutkittavat pysyvät totuudessa. Tärkeää on, että aineistoa on tarpeeksi, sillä liian niukka aineisto ei sovi tutkimusmateriaaliksi laadullisessa tutkimuksessa. Tutkijan ei myöskään ole lupa tehdä sellaisia johtopäätöksiä, joihin aineisto ei anna edellytyksiä. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa ei voi määrittää ennalta, vaan tutkijan tulee löytää luokitteluperusteet aineistosta. Tutkimuksen raportoinnissa on pyrittävä selkeyteen; lukijan on voitava seurata tutkijan päättelyä. (Nieminen 1997, 218–220.)

4.2 Kohderyhmä ja aineiston keruu

Laadullisen tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti (Hirsjärvi ym. 2004, 155). Ensin tutkimukseen osallistujiksi kaavailtiin tutkijan oman suuntautumisvaihtoehdon mukaisesti mielenterveys- ja päihdehoitotyöhön suuntaavia opiskelijoita. Sitten aiheen hahmotuttua tutkimukseen osallistuvien opiskelijoiden joukko laajeni koskemaan muitakin suuntaavan vaiheen hoitotyön opiskelijoita.

Saatekirje ja päiväkirjan kirjoittamisohje lähetettiin aikuisten, kriittisesti sairaan, lasten ja nuorten, perioperatiiviseen sekä mielenterveys- ja päihdehoitotyöhön suuntaavien opiskelijoiden vastuuolettajille sähköpostitse, jotka lähettivät sen edelleen hoitotyön opiskelijoille. Gerontologiseen hoitotyöhön ei tutkimusajankohtana ollut opiskelijoita suuntautumisvaihtoehdossa. Ohje lähetettiin myös terveydenhoitajaopiskelijoiden vastuuolettajalle. Suuntaavien opiskelijoiden vastuuolettajat lähettivät päiväkirjan kirjoittamisohjeen noin kolmellekymmenelle opiskelijalle. Vapaaehtoiset tutkimukseen osallistujat toimittivat päiväkirjat paperiversioina opettajilleen, jotka toimittivat ne tutkijalle.

Lopulta päiväkirjoja palautui tutkijalle yhdeksän. Tutkimukseen osallistujat suuntautuivat aikuisen hoitotyöhön, kriittisesti sairaan hoitotyöhön ja mielenterveys- ja päihdehoitotyöhön. Osa tutkimukseen osallistujista suoritti varsinaisten suuntautumisopintojensa ohella myös muiden suuntaavien teoriaosuuksia. Päiväkirjat sisälsivät keskimäärin neljä sivua, yhteensä sivuja oli 35. Osa tutkimukseen osallistujista kirjoitti laadullista päiväkirjaa vapaamuotoisesti päiväkirjamerkinnoin, osa noudatti annettuja teemoja ja kirjoitti suoraan niistä. Teksti oli vapaamuotoisesti kirjoitettua ja vastaajat nostivat esille tärkeinä pitämiään asioita hoitotyön koulutuksesta sekä omasta jaksamisestaan ja ammatillisesta kehitymisestään.

”Loppuvaiheen opiskelijalla”, ”suuntautumisvaihtoehdossa olevalla opiskelijalla” sekä ”valmistumisvaihtoehdossa olevalla opiskelijalla” tarkoitetaan tämän tutkimuksen kohderyhmää, eli tutkittavat ovat opiskelemassa viimeistä vuottaan ja suorittavat tai ovat suorittaneet päiväkirjojen kirjoittamisen aikana joko toiseksi viimeistä tai viimeistä suuntautumisvaiheen harjoitteluaan ennen valmistumista. Tutkimukseen osallistujista käytetään ilmaisuja ”opiskelija”, ”vastaaja” tai ”tutkimukseen osallistuja”.

4.3 Aineiston analysointi

Saatu päiväkirja-aineisto analysoitiin sisällön analyysillä. Prosessi eteni siten, että ensin määritettiin analyysiyksikkö, sitten aineisto luettiin läpi useita kertoja, alkuperäisilmaisut kirjattiin ylös, muodostettiin niistä pelkistetty ilmaisu, pelkistetyt ilmaisut ryhmiteltiin ja muodostettiin pelkistettyjen ilmaisujen perusteella alakategoriat ja alakategorioita kuvaavat yläkategoriat. Aineistoa käsiteltiin monta kertaa, ja erilaisia kategoriointitapoja ”kokeiltiin” useita kertoja ennen aineiston tarkoituksenmukaista hahmottamista.

Analyysiprosessin ensimmäinen vaihe on analyysiyksikön määrittäminen. Analyysiyksikkö voi olla esimerkiksi sana, lause tai ajatuskokonaisuus. Tässä tutkimuksessa analyysiyksiköksi valittiin lause tai lauseen osa. Analyysiyksikön määrittämisen jälkeen aineisto luettiin useita kertoja läpi, aineistoon tutustuttiin. Analyysi etenee sen mukaan, onko analyysi induktiivista vai deduktiivista. Jokainen päiväkirja käytiin huolellisesti läpi siten, että alkuperäisilmaisut kirjoitettiin sananasaisesti ylös, ja niiden perään kirjattiin pelkistetty ilmaisu. Alkuperäisilmaisuja käytettiin lopulta siten, että päiväkirjoista valittiin yksi ilmaisu kuvaamaan asiaa. Pelkistettyjen ilmaisujen kirjaamisen jälkeen niistä alettiin etsiä erilaisuuksia ja yhtäläisyyksiä, eli aineisto ryhmiteltiin kysymällä aineistolta tutkimusongelman mukaista kysymystä. (Kynäs & Vanhanen 1999, 5–6.)

Päiväkirjoja analysoitaessa tutkija varautui siihen, että päiväkirjojen teemojen lisäksi aineistosta saattaisi nousta esiin myös muita teemoja, mutta kun aineisto oli luettu useita kertoja läpi ja ryhmitelty, kävi ilmi että uusia teemoja ei syntynyt. Aineisto ryhmiteltiin ja kategorioitiin aluksi täysin päiväkirjan kirjoittamisohjeessa annettujen teemojen mukaisesti. Myöhemmin huomattiin, että tulokset on helpompi esitellä, jos niitä yhdistellään, sillä niistä löytyi paljon samankaltaisuuksia. Lopulta muodostuneista ryhmistä luotiin niiden sisältöä kuvaavat alakategoriat ja yläkategoriat. (Kynäs & Vanhanen 1999, 6–7.) Useaan kertaan läpikäyty aineisto takaa sen, ettei mitään jätetty huomiotta.

Tutkimuksen aineisto analysoitiin siis deduktiivis-induktiivisella sisällön analyysillä, sillä aikaisemman tiedon varassa muodostettiin analyysirunko, johon sopivia asioita etsittiin aineistosta. Näin ollen aineistosta voitiin poimia ne asiat, jotka kuuluivat ana-

lyysirunkoon ja asiat, jotka jäivät analyysirungon ulkopuolelle. Tämän jälkeen analyysirungon sisälle muodostettiin aineistosta kategorioita induktiivista sisällön analyysia noudattaen. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 5–10; Tuomi & Sarajarvi 2002, 116.)

5 TUTKIMUSTULOKSET

Muodostuneet yläkategoriat ovat valmistuvan hoitotyön opiskelijan hyvinvointi, ammatillinen kehittyminen ja ammatillisen kehittymisen tukeminen sekä hoitotyön opiskelun ja opetuksen kehittäminen. Luvussa 5.1 kerrotaan valmistumiseen ja työelämään siirtymiseen liittyvistä tunteista ja valmistumisen merkityksestä sekä hoitotyön opiskelijan hyvinvointia edistävästä ja heikentävistä tekijöistä. Luku 5.2 koostuu hoitotyön koulutuksen antamista valmiuksista, ammatillista kehittymistä tukevasta ohjauksesta harjoittelussa ja muissa opinnoissa, työntekijän roolin omaksumiseen vaikuttavista tekijöistä ja opiskelijan ja työntekijän eroista sekä elinikäisen oppimisen ymmärtämisestä. Luvussa 5.3 käsitellään sekä ohjatun harjoittelun että teoriaopetuksen kehittämistä. Jokaisen luvun lopussa esitellään luokituksia kuvaava taulukko.

5.1 Valmistuvan hoitotyön opiskelijan hyvinvointi

Päiväkirjoista ilmeni, että hoitotyön opiskelu on ollut raskasta ja varsinkin opiskelun loppuvaiheessa opiskelijat ovat hyvin väsyneitä. Eniten väsymystä aiheuttavat harjoittelut, opiskelutehtävät ja opinnäytetyö, joita useimmat opiskelijat työstävät samanaikaisesti. Lisäksi useat opiskelijat työskentelevät opintojensa ohella. Yksi vastaajista toi esille, että hoitotyön opiskelussa olisi paremmin huomioitava opiskelijoiden jaksaminen, sillä nyt opiskelijat ovat jo valmiiksi väsyneitä ennen kuin ovat edes siirtyneet työelämään. Opiskelijoiden ajatukset ovat pitkälti lähestyvässä valmistumisessa ja työelämään siirtymisessä. Tulevaisuus tuntuu toisaalta helpottavalta, toisaalta jännittävältä. Lähes kaikki opiskelijat kokevat jaksavansa melko kohtalaisesti, vaikka opiskelu onkin ollut raskasta.

”Koko alan opiskelu on erittäin intensiivistä ja mielestäni joissakin kohtiin olisi kyllä paranneltavaa opiskelijan hyvinvointia ajatellessa. Tällä hetkellä oppilaitos tuottaa työntekijöitä jotka ovat jo valmiiksi väsyneitä ja stressaantuneita, ennen kuin ura on kunnolla kerinnyt edes alkaa.”

”Koen jaksavani kokonaisuudessaan aivan kohtalaisen hyvin.”

5.1.1 Valmistumiseen liittyvät tunteet ja valmistumisen merkitys

Valmistumiseen liittyvät tunteet

Useat vastaajista toivat esille valmistumisen lähenemisen voimavarana. Valmistuminen merkitsee ”valoa tunnelin päässä”; raskaiden opiskelutehtävien, harjoitteluiden ja opinnäytetyön jälkeen valmistuminen tuntuu palkitsevalta. Tällainen toivo näkyi useissa vastauksissa.

”Toisaalta tuntuu, että puhti on poissa, kun vielä viimeinen koulu- ja harjoittelutehtävä pitäisi saada tehtyä ja viimeinen harjoittelu suoritettua kunnialla ohi. Viimeisestä suuntaavasta harjoittelusta haluan saada mahdollisimman paljon irti. Toisaalta tunnelin päässä näkyy valoa, koska valmistuminen lopulta häämöttää, odotan sitä jo innolla.”

Valmistumiseen liittyviä tunteita kuvattiin useimmiten siten, että valmistuminen ja työelämään siirtyminen jännittää melkoisesti, mutta sitä kuitenkin odottaa kovasti. Askel opiskelijasta hoitotyöntekijäksi koettiin jännittäväksi juuri vastuun vuoksi; työntekijänä ei olekaan enää ohjaajansa vastuulla kuten opiskelijana, vaan tulevaisuudessa vastuu on täysin itsellä. Toisaalta valmistumiseen liittyy monia myönteisiä tunteita ja merkityksiä, minkä vuoksi valmistumista odottaa.

”On todella hienoa, että kohta valmistun. Odotan sitä todella paljon.”

Osa vastaajista toi esille, että valmistumiseen ja työelämään siirtymiseen liittyy vahvasti tunne omasta osaamisesta. Osa vastaajista koki, että tietoa ja taitoa ei ole kertynyt opiskelun aikana tarpeeksi. Näitä opiskelijoita ajatus tulevasta työstä ja vastuusta pelotti enemmän kuin niitä opiskelijoita, jotka kokivat että tietoa ja taitoa on jo tarpeeksi työelämään siirtymiseen. Yhdessä vastauksessa tuotiin esille, että luultavasti kaikki ovat jossakin vaiheessa epävarmoja itsestään ja osaamisestaan, mutta omien heikkouksien ja vahvuuksien tunnistaminen sekä niiden kehittäminen on osa ammatillista kasvua.

”Valmistuminen myös huolettaa hiukan. Pelottaa että kun vihdoinkin olisi se aika ruveta toimimaan itsenäisesti, että siitä ei tulekaan yhtikäs mitään. Vaikka uskonkin vakaasti että tekemällä oppii, niin olisi mukavaa jos olisi edes hitusen varmuutta itsestään muiden auttajana.”

”On tullut palautetta siitä, ettei valmistuneet sairaanhoitajat osaa mitään, ainakaan niin hyvin kuin ennen!”

”Kaiketi sekin on ammatille ominaista, että kykenee erottamaan omat heikkoudet ja vahvuudet, sekä kasvamaan näissä kohdin. Uskon, että kaikki meistä painii jossain vaiheessa oman epävarmuutensa kanssa, mutta hakemalla apua siihen on osa ammattillista kehittymistä sekä vastuunkantoa.”

Valmistumisen merkitys

Valmistumiseen liittyy paljon myönteisiä tunteita; vastaajat kokivat helpottavana seikkana sen, että ”opiskelijana oleminen” päättyy; opiskelutehtävät ja harjoittelut ovat ohi ja stressi helpottaa. Erityisesti ohjattuun harjoitteluun liittyvän opiskelijan roolin karistaminen tuntuu useimmista hienolta. Suurin osa vastaajista on kyllästynyt olemaan opiskelijana harjoittelupaikoissa ”pikku apulaisena” tekemässä töitä toisten puolesta. Valmistuminen merkitsi usealle vastaajalle oppimista; jo opittujen taitojen harjoittelua sekä kokonaan uuden oppimista. Tämä koettiin motivoivana tekijänä työelämään siirtymisessä.

”Olen kyllästynyt myös erilaisiin tehtäviin, päiväkirjoihin, raportteihin yms. Myös jatkuva tavoitteiden laatiminen ja itsensä arvioiminen kuuluu opiskelijan arkeen.”

”Vaikka harjoittelussa pystyinkin jo toimimaan työporukan jäsenenä, olen silti kyllästynyt olemaan ”vain opiskelija”. Opiskelija on aina alemmassa asemassa. Joudun usein selittämään mitä jo osaan ja mitä en sekä muutenkin puolustamaan itseäni.”

”Työelämässä odotan, että pääsen todella käyttämään oppimiani taitoja.”

Useat vastaajista kokivat tulevaisuuden mielekkäänä ja jännittävänä paitsi ammattiin valmistumisen ja työelämään siirtymisen myötä, myös muun elämän kannalta - opiskelijat odottavat elämän tuovan tullessaan jotain muutakin kuin ikuisen opiskelun. Osa vastaajista toi esille, että opiskelu on ollut rankkaa myös läheisille eikä vain itselle; ajan puute ja opiskelussa pyörivät ajatukset saattavat aiheuttaa jopa riitaa perheessä ja parisuhteessa. Valmistuminen antaa tilaa muillekin asioille kuin työlle. Joillekin valmistuminen merkitsi aikuisuuteen siirtymistä: lopullisesti omasta elämästä vastuun ottamista ja uuden elämänvaiheen alkamista. Opiskelu-elämän ollessa ohitse voi alkaa keskittyä tulevaisuuteen; työhön, perheeseen ja kokonaan oman elämän perustamiseen.

”... Uusi elämänvaihe kaiken kaikkiaan tuntuu jännittävältä, mukavalta ja auttaa jaksamaan. Perheen perustaminen lähivuosina ja muut opiskelun jälkeiseen elämänvaiheeseen kuuluvat muutokset tuntuvat mukavilta. Tuntuu, että tulevaisuudessa minulla tulee olemaan muutakin kuin työ. Viime vuosina työ ja koulu ovat olleet jopa riidanaiheita parisuhteessani.”

”Minulle se ehkä merkitsee myös sitä, että olen todella aikuinen: minulla on ammatti, työ ja oma elämä (...)”

”Valmistumista ja töihin menoa odotan, että voisimme rakentaa tai ostaa oman talon.”

Muutama vastaajista toi esille ajatuksen opintojen jatkamisesta. Syynä opintojen jatkamiseen tuotiin esille lähinnä hoitotyön kuormittavuus sekä palkka. Opinnot saattaisivat tulevaisuudessa jatkua joko hoitotyön parissa tai kokonaan muulla alalla.

”Tulen varmasti vielä opiskelemaan jotakin jossakin tulevaisuudessa. Sitä mitä se tulee olemaan, on vielä itseltäkin piilossa.”

5.1.2 Työelämään siirtymiseen liittyvät tunteet

Valmistumisvaiheessa ohjattu harjoittelu herättää monessa opiskelijassa innostuksen tulevaa ammattia ja työtä kohtaan. Suuntautumisvaiheessa moni opiskelija on löytänyt todellisen kiinnostuksen kohteensa, mihin osaamistaan haluaa tulevaisuudessa panostaa; hoitotyö tuntuu mielekkäältä. Usealla opiskelijalla on myös työpaikka tiedossa heti valmistumisen jälkeen, ja tuleva työpaikka koetaan useimmiten innostavana. Eräs vastaajista toi esille, miten tärkeältä valmistuminen ja oma ammatti tuntuvat nyt, kun työelämässä on pulaa sairaanhoitajista. Tämän vuoksi valmistuminen ja työelämään siirtyminen tuntuvat arvokkailta.

”Teen viimeistä harjoitteluani nyt Sädesairaalassa ja olen hyvin kiinnostunut syöpäpotilaiden hoidosta. Tämä innostus antaa uusia voimia.”

”On tuntunut mukavalta kuulla osastonhoitajilta, että nyt on työntekijöiden markkinat. Koska sairaanhoitajista on nyt kova pula, tuntuu oma työ entistäkin arvokkaammalta.”

Työelämään siirtymistä odotetaan myös työelämän tarjoamien mahdollisuuksien vuoksi. Tärkeäksi koettiin myös köyhän opiskelijaelämän taakse jättäminen ja rahan ansaitseminen. Ohjatut harjoittelut tuntuvat täysin työnteolta, mutta siitä ei saa palkkaa, minkä vuoksi monet opiskelijat odottavat työelämään siirtymistä.

”Mietin myös mitä kaikkia mahdollisuuksia minulla on työelämän alueella valmistumisen jälkeen.”

”Oikein odottaa, milloin saa viimeiset harjoittelut suoritettua ja ilman palkkaa raahtaminen loppuu, eikä tarvitse enää kituuttaa opintotuella.”

Valmistumisvaiheessa opiskelijoita mietityttää myös tulevaisuuden työtilanne. Vaikka töitä tulevaisuudessa riittääkin, askarruttaa opiskelijoita muun muassa se, millaiseen työpaikkaan päätyy ja miellyttääkö tuleva työpaikka itseä. Osa vastaajista ei esimerkiksi haluaisi tehdä vuorotyötä, osa oli sitä mieltä, että työpaikka, jossa ehkä haluaisikin työskennellä, on vastavalmistuneelle liian haasteellinen. Osa vastaajista jännitti se, miten uudessa työpaikassa pärjää, etenkin jos työpaikka ei ole tuttu esimerkiksi ohjatusta harjoittelusta.

”Tietenkin kuormittavana tekijänä, tässä vaiheessa, koen valmistumiseni. Päässäni on ajatus siitä, että mitäs sitten ensi syksynä. Löydänpö töitä ja mistä?”

”Itsenäiseen työhön, jossa pitää tehdä itse päätöksiä eikä ole kunnan työryhmää takana esim. mielenterveystoimistossa työskentely olisi liian haastavaa.”

”Se myös mietityttää, että miten nopeasti pääsen tulevassa työssäni, täysin uudessa sairaalassa, uudella osastolla ”mukaan” osaston työtappoihin.”

Työelämään siirtymisessä opiskelijoita askarrutti etenkin tulevan työn vastuullisuus ja väsyttävyyys. Hoitajapula koettiin kuormittavana; palaako vastavalmistunut sairaanhoitaja loppuun, koska töitä on enemmän kuin ehtisi tehdä. Osa toi esille, ettei aio tehdä hoitotyötä loppuelämäänsä työn kuormittavuuden vuoksi. Valmistumisvaiheen opiskelijoita mietityttävät hoitotyössä myös palkkaan liittyvät asiat. Opiskelijoiden mielestä nykyinen palkkataso ei vastaa työn kuormittavuutta ja vastuuta, ja osa koki myös vuorotyön raskaaksi.

”Pidänpö työstäni vai palanko loppuun hoitaja pulan takia ennen kuin ehdin olla töissä kahta vuotta?”

”En kuitenkaan näe itseäni tekemässä sairaanhoitajan työtä koko loppu elämäni. Sairaanhoito on kuitenkin melko henkisesti sekä fyysisesti uuvuttavaa ja raskasta työtä, jonka vastapainona tulee olla jotain kevyttä ja totaalisen erilaista.”

”Tulevaisuuden työssä jaksamista ei ainakaan helpota se, että huonolla palkalla tehdään erittäin vastuullista, vaativaa ja kuormittavaa työtä. Liian harvoin saa kiitosta tekemästään työstä tai edes hyvää palautetta. Mielessä on koko ajan alan vaihto, jossa palkka olisi parempi ja työajat suotuisimmat, sallien normaalinkin elämän. Tämä ajatus on mielessä vähintäänkin usean kerran päivässä.”

5.1.3 Hoitotyön opiskelijan hyvinvointia edistävät tekijät

Vapaa-aikaan liittyviä voimavaroja tuotiin esille runsaasti. Muutamassa vastauksessa tuotiin esille opiskelijaelämän viettäminen, opiskelijan arkeen liittyvä rento oleminen sekä vapaa-ajan viettäminen ystävien kanssa opiskeluun liittyvän työn ulkopuolella, niin sanotusti ”viihteellä käyminen”. Useimmille jaksamisen kannalta tärkeimpiä tekijöitä on liikunta, se koettiin virkistäväksi ja se auttoi unohtamaan opiskelun tuomia paineita. Voimavaraksi koettiin myös luonto.

”Olen nauttinut opiskelija elämästä ja hetkistä joita se on tuonut tullessaan.”

”Ystävieni kanssa käyn lenkillä ja välillä on hyvä käydä vähän viihteellä.”

”Minua on auttanut koko kevään jaksamaan tuleva kesä, aurinko ja eloon heräävä luonto.”

Monet vastaajista kokivat työn voimavaraksi. Työ, jolla vastaajat tarkoittivat sekä ohjattua harjoittelua sekä opiskelun ulkopuolella tehtyä työtä, innostaa ja auttaa jaksamaan, vaikkakin osalle vastaajista työnteko opiskelun ohella on kuormittava tekijä. Työnteko auttaa siirtämään ajatuksia pois opiskelusta ja muusta stressistä. Ohjatun harjoittelunkin osa vastaajista kokee kuormittavana, mutta toisille se on ikään kuin lomaa tylsistä opiskelurutiineista, sillä harjoittelun mielekkyys osoittaa kuitenkin sen, että itsestä löytyy innostusta työtä kohtaan ja halukkuutta oppia enemmän.

”Hassua kuitenkin, että työssä käyminen on myös antanut voimia jaksaa eteenpäin, kun on saanut muuta ajateltavaa välillä.”

”Sen olen kuitenkin huomannut, että vaikka omassa elämässä onkin huolia ja murheitakin niin töitä jaksaa silti tehdä.”

Ihmissuhteet tuotiin esille tärkeimpinä voimaannuttavina tekijöinä. Läheisten ihmisten, perheen ja ystävien, tuki oli jaksamisen kannalta tärkeämpää kuin opiskeluympäristön tuki. Voimavaraksi koettiin myös opiskelukavereiden läheisyys ja se, että heidän kanssaan voi käydä läpi opiskeluun liittyviä asioita ja purkaa tunteitaan.

*”Voimia on antanut kuitenkin eniten omat lapset ja mies, joka on ollut tukena ja hoi-
tanut kiitettävästi lapsia silloin, kun minä en ole ollut kotona.”*

”Jaksamaan auttavat toki ystävät ja se, että jollekin voi purkaa väsymystä ja turhautumista.”

”Tuki, jonka kuitenkin koen tärkeimmäksi, on opiskelijatovereiden tuki ja turva. Heidän kanssaan voin jutella kaikista asioista, opettajista ja ohjaajistakin. He kokevat saman ja ovat samassa tilanteessa.”

Oma motivaatio koettiin voimaa antavana. Omasta opiskelumotivaatiosta on kiinni suhtautuminen niin opiskelun väsyttävyyteen kuin omaan jaksamiseenkin. Lisäksi suunnitelmallisuus opiskeluissa koettiin jaksamista auttavaksi tekijäksi. Eräs vastaajista toi esille myös sen, miten tärkeää olisi, jos koulu voisi jotenkin tukea opiskelijoita paremmin opiskelijan omien selviytymiskeinojen etsimisessä.

”Yritän tehdä yhden asian kerrallaan ja tehdä suunnitelman tekemättömistä töistä, tämä helpottaa jaksamistani.”

5.1.4 Hoitotyön opiskelijan hyvinvointia heikentävät tekijät

Opiskelijan arkea kuvaavat kiire ja ajanpuute. Eräs vastaajista toi esille, ettei opiskelijaelämä ole todellakaan parasta aikaa elämässä jatkuvan kiireen vuoksi, kun ei ole aikaa normaalielämään.

”Kuormittavana tekijänä koen erityisesti ajan puutteen. Välillä tuntuu, ettei vuorokauden 24 tuntia riitä.”

”Jotenkin tuntuu ettei ole aikaa elää ns. normaalia elämää vaan koko elämä pyörii koulun ja opiskelun ympärillä. Usein miettii, kenen mielestä opiskelu on elämän parasta aikaa?? Ei ainakaan minun. Kuormitusta aiheuttavat...ainainen kiire eikä juurikaan aikaa elää normaalia arkea.”

Osa vastaajista koki ohjatut harjoittelut erittäin väsyttäviksi opiskelujaksoiksi. Osasta harjoittelupaikan vaihtaminen on kuormittavaa, on vaikeaa vaihtaa harjoittelupaikkaa kun tuntuu, että on vasta päässyt edelliseen harjoittelupaikkaan sisälle. Lisäksi ohjattuun harjoitteluun saattaa liittyä tunteita siitä, että opiskelijan pitäisi olla jatkuvasti kiinnostunut kaikesta ja että opiskelijan tekemisiä seurataan jatkuvasti. On väsyttävää tuntea, että täytyy vaikuttaa kiinnostuneelta jatkuvasti, että omaan osaamiseen ja järjenkäyttöön ei luoteta ja että joku seuraa tekemisiä koko ajan sivusta. Nämä tekijät väsyttävät opiskelijaa huomattavasti ohjatussa harjoittelussa, ja vaikuttavat myös harjoittelun onnistumiseen.

”Harjoittelun viimeisinä viikkoina on aina mukavampi olo, koska on päässyt jo hie- man kiinni työyhteisöön ja sen tapoihin toimia. Viimeinen viikko on myös ärsyttävän, koska tietää että kohta joutuu taas aloittamaan alusta ja olemaan suurimmaksi osaksi epä tietoinen ympärillä tapahtuvista asioista.”

”Toisaalta on vaikea ylläpitää olemusta, että on kiinnostunut kaikesta kaiken aikaa, kuitenkaan näyttämättä totaalisen flegmaattiselta. On vain yksinkertaisesti kyse siitä että on niin väsynyt yrittämään 24/7.”

”Tuntuu inhottavalta kun jokaista liikettä seurataan ja arvostellaan. Kukaan ei kunnonlla luota tekemisiisi ja tunnet itsesi hölmöksi suurimmaksi osaksi aikaa. Itsellekin tulee epävarma olo itsestään ja tekemisistään, ja tulee tehtyä hölmöjä ”virheitä” kun toinen tarkkailee tinkimättömästi vierestä.”

Opiskelijan arkeen kuuluvat ohjattu harjoittelu ja opiskelutehtävät sekä opinnäytetyö. Vaikka esimerkiksi ohjattu harjoittelu ei sinällään kuormittaisi, opintojen samanaikaisuus kuormittaa; opiskelijat ovat väsyneitä yrittäessään selvittää yhtä aikaa ohjatusta harjoittelusta, tenteistä ja opiskelutehtävistä sekä opinnäytetyöstä. Osa opiskelijoista on suorittanut myös useampia suuntaavia opintoja yhtä aikaa kaiken muun opiskelun ohella.

”On ollut paljon kirjallisia tehtäviä, suuntaavat harjoittelut ja opinnäytetyö. Varsinkin opinnäytetyö on aiheuttanut minulle paljon päänvaivaa.”

”Kahden suuntaavien tehtävien tekoon on mennyt paljon aikaa. Minulle jäikin keväälle tehtäviä, joita olen yrittänyt harjoittelun ohella tehdä. Harjoittelu oli todella antoisa ja hyvä kokemus, mutta tehtävien teko iltaisin harjoittelun päälle rasitti minua kovasti.”

Myös puutteellisen ohjauksen merkitys opiskelussa huomioitiin. Eräs vastaajista toi esille, ettei opinnäytetyön ohjaus vastaa toiveita. Opinnäytetyön ohjaajat eivät ole asiantuntevia kyseisen opinnäytetyön aihealueen suhteen, eivätkä kannusta tai tue opiskelijaa opinnäytetyön tekemisessä. Valmistumisvaiheessa puutteellinen opinnäytetyön ohjaus kuormittaa todella paljon. Osa vastaajista koki raskaaksi sen, että opiskelija ei saa tutoropettajalta kaipaamaansa tukea. Tutoropettajan haluttiin antavan palautetta tehtävistä sekä asettuvan opiskelijan puolelle. Jos näin ei ole, opiskelu tuntuu kuormittavalta.

”Minulla on todellakin huonot opinnäytetyönohjaajat. Tunnen, että he eivät tue minua. En ole montaa rohkaisevaa sanaa tai lausetta saanut.”

”Olisin toivonut muutamassa ikävässä tilanteessa opiskelijan puolella olemista ja palautteen antamista.”

Taloudelliset vaikeudet ja työnteko opiskelun ohella kuuluvat myös opiskelijan arkeen. Osalle opiskelijoista työnteko opintojen ohella on välttämätöntä, jotta tulisi toimeen. Osalle työnteko opiskelun ohella on myös valmistautumista työelämään siirty-

miseen, jotta olisi muutakin kokemusta valmistumisen jälkeen kuin harjoittelukokemus.

”Lisäksi olen joutunut olemaan töissä viikonloppuisin palvelutalolla, jotta pärjäisi rahallisesti.”

”Viimeaikoina minua eniten ovat kuormittaneet koulun ulkopuoliset työt. On tullut ehkä liian ahnaasti otettua hommia hoidettavaksi, jolloin tuntuu, ettei ole oikein aikaa tehdä esim. opinnäytetyötä. Opintojen loppuvaiheella tuntuu, että nyt pitää saada tehtyä mahdollisimman paljon työtä, että olisi ”kokemusta” enemmän sitten kun on valmis.”

Henkilökohtaisina, omaan persoonaan liittyvinä ominaisuuksina tunnollisuus ja huolellisuus ovat hyviä ominaisuuksia, jotka auttavat suunnittelemaan tekemisiään paremmin sekä keskittymään käsillä olevaan asiaan. Liiallinen huolellisuus kuitenkin kuormittaa ja jättää kovin vähän tilaa sille, mikä on oikeasti tärkeää.

”Olen tekemisissäni välillä turhankin huolellinen ja tarkka, tämän seikan koen välillä kuormittavana.”

Ongelmat opiskelun ulkopuolisessa elämässä, kuten perheessä, parisuhteessa tai terveydessä, vaikuttavat keskeisesti kykyyn keskittyä opiskeluun. Elämään kuuluvat muutokset voivat olla myönteisiä tai kielteisiä, ja joskus myönteisetkin muutokset voivat vaikuttaa opiskelijaan kuormittavalla tavalla. Opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittaminen on todella haasteellista. Ajan jakaminen opiskelun, työnteon, parisuhteen ja lastenhoidon kesken kuormittaa perheellistä opiskelijaa.

”Oma henkilökohtainen elämä on niin sekaisin, että välttämättä työkin kärsii. Ajatukset ovat muualla, vaikka kuinka yrittäisi keskittyä.”

”Henkilökohtaisessa elämässäni on tapahtumassa iso muutos nyt keväällä, joka tosin on positiivinen, mutta silti se kuormittaa, koska on paljon järjestettäviä asioita ja tekemistä.”

”Perheellisenä opiskelu on ollut varsinaista sumplimista ajoitusten ja perhe-elämän kesken. Mieheni on kolmivuoro työssä joten organisoitukyky on ollut tarpeen ja koetuksella. Jostain on pitänyt luopua ja se on lähinnä omasta vapaa-ajasta pois. Parisuhde on joutunut välillä kovalle koetukselle mutta hyvin ollaan perheen kanssa saatu homma toimimaan.”

Osa vastaajista koki valmistumisen kuormittavaksi. Se koettiin hiukan pelottavaksikin muutokseksi tähänastisessa elämässä. Tulevaisuus herättää tunteita itsenäisyydestä,

vastuusta ja päätöksenteosta, minkä vuoksi askel opiskelijasta työntekijäksi on suuri, vaikka sitä onkin opiskelijana jo harjoiteltu.

”Kuormittavana tekijänä koen valmistumiseni.”

Taulukossa 1 esitellään valmistuvan hoitotyön opiskelijan hyvinvointia kuvaavat luokitukset. Taulukkoon sisältyvät yläkategoria, alakategoriat, pelkistetyt ilmaisut sekä alkuperäisilmaisut.

TAULUKKO 1. Valmistuvan hoitotyön opiskelijan hyvinvointia kuvaavat luokitukset.

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
”Tunnelin päässä näkyy valoa, valmistuminen häämöttää.”	Valmistumiseen liittyvä toivo	Valmistumiseen liittyvät tunteet ja valmistumisen merkitys	Valmistuvan hoitotyön opiskelijan hyvinvointi
”Valmistuminen jännittää, mutta sitä odottaa kovasti.”	Jännittäminen, odottaminen		
”Näillä tiedoillako minun pitäisi toimia sairaanhoitajana?”	Epävarmuus omasta osaamisesta		
”Olen kyllästynyt tehtäviin, päiväkirjoihin, raportteihin.”	Opiskelutehtävistä pääseminen		
”On hienoa, ettei aina tarvitse olla ”opiskelija”, joka tekee likaiset hommat.”	Opiskelijan roolista pääseminen		
”Pääsen todella käyttämään oppimiani taitoja.”	Opittujen taitojen käyttäminen		
”On suuri into oppia uutta.”	Uuden oppiminen		
”Minulla on ammatti, työ ja oma elämä, olen siis aikuinen.”	Aikuisuus		
”Olen ajatellut, että lähtisin jatkamaan opintojani.”	Mahdollisuus opintojen jatkamiseen		

Jatkuu seuraavalla sivulla

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
"Tuleva työpaikka innostaa kyllä kovasti."	Työn mielekkyys	Työelämään	
"Koska sairaanhoitajista on pula, tuntuu työ arvokkaammalta."	Työn arvostaminen	siirtymiseen liittyvät tunteet	
"Mietin mahdollisuuksia työelämän alueella valmistumisen jälkeen."	Työelämän mahdollisuudet		
"Oikein odottaa, milloin ilman palkkaa raataminen loppuu."	Rahan ansaitseminen		
"Löydätkö töitä ja mistä?"	Tuleva työtilanne		
"Miten pääsen mukaan" osaston työtappoihin."	Tuleva työpaikka		
"Pitäisi ottaa täysi vastuu omista tekemisistä ja sanomisista."	Työn vastuullisuus		
"Palanko loppuun hoitajapulan takia?"	Työn väsyttävyys		
"Mielessä on alan vaihto, jossa parempi palkka ja työajat"	Palkka ja työajat		
"Välillä on hyvä käydä vähän viihteellä."	Vapaa-aika	Hoitotyön opiskelijan	
"Liikunta on tärkeää vastapainoa koululle."	Liikunta	hyvinvointia	
"Minua on auttanut jaksamaan eloon heräävä luonto."	Luonto	edistävät tekijät	
"Työssä käyminen on antanut voimia jaksaa eteenpäin."	Työhön keskittyminen		
"Perhe ja ystävät auttavat jaksamaan."	Läheiset ihmiset		
"Tuki, jonka koen tärkeimmäksi, on opiskelijatovereiden tuki ja turva."	Opiskelukaverit		
"Minua auttaa... motivaatio."	Opiskelumotivaatio		
"Yritän tehdä suunnitelman tekemättömistä töistä."	Ajankäytön suunnittelu		
"On selvitettävä millä tavalla jaksaa."	Omien selviytymiskeinojen etsiminen		

Jatkuu seuraavalla sivulla

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
”Tuntuu, ettei vuorokauden 24 tuntia riitä.”	Kiire		Hoitotyön opiskelijan hyvinvointia heikentävät tekijät
”Harjoittelut ovat erittäin rankkoja opiskelujaksoja.”	Harjoittelujen kuormittavuus		
”On ollut kirjallisia tehtäviä, suuntaavat harjoittelut ja opinnäytetyö.”	Opintojen samanaikaisuus		
”Minulla on todellakin huonot opinnäytetyön-ohjaajat.”	Puutteellinen ohjaus opinnoissa		
”Minua ovat kuormittaneet koulun ulkopuoliset työt.”	Työnteko opiskelun ohella		
”Olen tekemisissäni välillä turhankin huolellinen ja tarkka.”	Liiallinen tunnollisuus		
”Elämässäni on tapahtumassa muutos.”	Elämänmuutokset		
”Perheellisenä opiskelu on ollut varsinaista sumplimista.”	Opiskelu perheellisenä		
”Kuormittavana tekijänä koen valmistumiseni.”	Valmistuminen pelottaa		

5.2 Ammatillinen kehittyminen ja ammatillisen kehittymisen tukeminen

Vastauksista ilmeni, että opiskelija on itse vastuussa oppimisestaan ja ammatillisesta kehitymisestään. Hoitotyön koulutuksessa teoriaopetus antaa tietoa monista eri asioista, mutta on kuitenkin vain pintaraapaisu hoitotyöhön. Eniten opiskelijat arvostavat käytännön tuomaa tietoa ja kokemusta, jolloin tärkeää on ammatillista kehittymistä tukeva ohjaus ja kyky siirtyä opiskelijasta työntekijän rooliin. Opiskelijat ovat kuitenkin sitä mieltä, että koulutus ei voi loputtomiin valmentaa työelämää varten, sillä sairaanhoitajan ammatissa ei koskaan voi olla valmis.

5.2.1 Hoitotyön koulutuksen antamat valmiudet

Teoriaopetus oli monen mielestä hyvä pohja ja perusta, johon käytännön harjoittelussa liitetään uutta. Ohjatut harjoittelut syventävät teoriassa opittua, joka muuten saattaisi jäädä melko irralliseksi tiedoksi. Teoriaopetus antaa tietoa monista eri asioista. Useimmat vastaajista toivat kuitenkin esille, että teoriaopetus on vain pintaraapaisu siitä, mitä hoitotyö todellisuudessa on. Osa koki saaneensa melko hatarat tiedot koko koulutuksesta. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että teoriaopetus ei tue työelämään siirtymistä, ja yksi mainitsi, että teoriaopetus ei aina vastaa käytäntöä. Perusopintoihin oltiin pääasiassa melko tyytyväisiä. Suuntaavien opintojen teoriaosuus oli osalle mieleinen, osalle pettymys.

”Teoriaopetus on ollut kohtalaisen hyvää läpi koulutuksen mutta käytäntö on vasta kunnolla opettanut mistä tässä hommassa on kyse. Kentällä olen sisäistänyt teoriassa epäselväksi jääneet asiat. Käytännön kokemus antaa varmuutta ja viisautta ja on helppompi lähteä töihin kun tietää omat rajat ja voimavarat.”

”Opetus on kuitenkin vain pienen pieni pintaraapaisu siitä mitä työ oikeasti tuo mukanaan tai mitä se oikeasti on.”

”Suuntaavien teorit ja lääkärinluennot ovat tukeneet hyvin oppimistani. Lääkärien luennot ovat pääosin olleet erittäin hyviä. Olen pystynyt hyödyntämään saamiani tietoja tämän kevään aikana harjoittelussa.”

Vastauksista ilmeni, että opiskelijat kokevat käytännön työn opettavan parhaiten ammattiin. Ohjatut harjoittelut useassa harjoittelupaikassa opiskelun aikana antavat monipuolista kuvaa hoitotyöstä ja antavat viitteitä siitä, mikä opiskelijaa kiinnostaa ja mihin hoitotyön osa-alueeseen haluaisi suuntautua, ja lisäksi kädentaidot kasvavat monipuolisesti. Erityisen antoisina opiskelijat kokivat viimeiset suuntaavien harjoittelut, joissa pääsee hyödyntämään osaamistaan ja todella harjoittelemaan sairaanhoitajan ammattia.

”Harjoittelut eri osastoilla antavat hyvät eväät työelämään. Opintojen aikana pääsemme harjoittelemaan erilaisille osastoille ja saamme kuvaa siitä minkälaisissa paikoissa tulevana sairaanhoitajana voisi työskennellä. Harjoittelussa pääsee myös harjoittamaan erilaisia kädentaitoja ja tutustumaan monipuolisesti hoitotyöhön. Itse koen käytännön harjoittelut erittäin antoisina. Nyt suuntaavissa harjoiteluissa pääsee vielä hiomaan taitojaan ja ottamaan vastuuta enemmän.”

5.2.2 Ammatillista kehittymistä tukeva ohjaus harjoittelussa

Vastauksista ilmeni, että ohjatussa harjoittelussa ohjaavan työntekijän tuki koettiin tärkeimmäksi. Se, millainen motivaatio opiskelijan ohjaamiseen työntekijällä on, on tärkeä tekijä harjoittelun onnistumisessa. Opiskelijan ja ohjaajan välisten kemioiden tulee sopia yhteen, jotta harjoittelusta saa mahdollisimman paljon irti. Eräs vastaajista toi esille, että parhaiten opiskelijaa tukee se, kun ohjaava työntekijä jaksaa neuvoa ja selittää asioita yhä uudelleen ja tukee opiskelijaa toimimaan omatoimisesti. Parhaimmillaan ohjaava työntekijä ja opiskelija työskentelevät tiiminä, jolloin opiskelija tekee omatoimisesti niin paljon kuin pystyy ja saa tarvittaessa ohjausta.

”Työelämässä opiskelijan jaksamista edistäisi valtavasti se, että ohjaava työntekijä olisi motivoitunut opiskelijan ohjaukseen. On erittäin raskasta olla opiskelijana harjoittelemassa, jos ohjaajalla ei ole minkäänlaista motivaatiota ohjaukseen.”

”Onneksi omalle kohdalle on aina osunut mukavia ohjaajia, jotka ovat aina jaksaneet ottaa mukaan toimenpiteisiin ja selittää päivästä toiseen välillä jopa samojakin asioita uudestaan ja uudestaan. Mukavin tunne on kun tietää olevansa turvassa ja tuettu toimimaan myös omatoimisesti.”

Opiskelijan asiallinen kohtelu koettiin tärkeäksi. Opiskelijat arvostavat esimerkiksi sitä, että ohjatussa harjoittelussa puhutellaan etunimellä eikä kutsuta vain ”opiskelijaksi”. Lisäksi tärkeäksi koettiin se, ettei opiskelijoita ”juoksutettaisi” tekemässä muiden kiireellisimpiä töitä, vaan he saisivat ohjatusti tehdä sairaanhoitajan työtä osana työtiimiä ja opetella tekemään niitä asioita, joita heidän valmistuneena kuuluu osata. Vastaajien mukaan ohjatusta harjoittelusta saatava palaute antaa tukea jatkoon, olipa palaute sitten millaista tahansa. Kielteinenkin palaute on hyödyksi vastaisuudessa, etenkin jos se on rakentavaa. Jatkuva harjoittelun etenemisen arviointi yhdessä opiskelijan kanssa ja palautteen antaminen kuuluu ohjaavan työntekijän tehtäviin.

”Juuri tehdyssä työharjoittelussa en mielestäni saanut ohjaajiltani minkäänlaista tukea jaksamiselleni. Varsinkaan toinen ei jostain syystä pitänyt minusta ja antoi sen näkyä. Hän laittoi kerran oman virheensä minun syykseni ja kertoi ”tekemästäni mokasta” kahvihuoneessa suureen ääneen kaikkien kuullen. Loppuarvioinnissa hän keskittyi lähinnä minun nujertamiseeni vaikka olin saanut muilta minua samalla osastolla ohjanneilta hyvää palautetta.”

”Opiskelijan asema on erittäin häilyvä. Vaikka kuinka kovasti puhutaan, että opiskelijat eivät ole työjuhtia, niin kyllä monikin hoitaja on valmis juoksuttamaan opiskelijoita vaikka minkälaisissa tehtävissä. Joskus tuntuu että opiskelijan toimenkuva on jotain aivan muuta kuin sen tulisi olla. Sitä kun ei halua olla töykeä niin sitä tekee mitä pyydetään.”

”Kentältä palautteen saaminen, oli se hyvää tai huonoa, antaa tukea ja voimia jatkokoon ja tulevaisuuteen.”

Koko työyhteisön tuki on tärkeää ohjatun harjoittelun onnistumiseksi. Ohjatussa harjoittelussa tulisi olla hyväksyvä ja opiskelijamyönteinen ilmapiiri. Ohjaavan työntekijän lisäksi koko muu työyhteisö on velvollinen ohjaamaan; aina samat työvuorot ohjaavan työntekijän kanssa eivät onnistu, ja silloin tarvitsee ohjausta myös muilta. Monesti ohjaavia työntekijöitä onkin kaksi, mutta lisäksi tarvitaan koko muuta työyhteisöä. Koko työyhteisön motivaatio ja halukkuus opiskelijan ohjaukseen edistää opiskelijan jaksamista ja ammatillista kehittymistä ohjatussa harjoittelussa. Vastauksista ilmeni, että useimmiten ohjaavan työntekijän ja työyhteisön ohjaus harjoittelussa on ollut hyvää ja kannustavaa.

”...Henkilökunnalla on ohjausvelvoite ja mielestäni se koskee kaikkia työntekijöitä.”

Ohjaavan opettajan tuki ohjatussa harjoittelussa koetaan erittäin tärkeäksi etenkin silloin, jos oman ohjaavan työntekijän kanssa on ongelmia. Tällöin opettajan tulisi toimia puolueettomana ”välienselvittäjänä”, sillä opiskelija on usein huolissaan seurauksista, jos ohjaajalle joutuu antamaan kielteistä palautetta. Toiset vastaajista kokivat saaneensa apua ohjaavalta opettajalta aina tarvittaessa. Ohjaava opettaja tuo erilaista näkökulmaa ohjattuun harjoitteluun ja auttaa asettamaan harjoittelulle tavoitteet sekä huomioimaan opiskelijan vahvuudet ja heikkoudet. Lisäksi tärkeäksi koettiin, että opettaja tiedottaisi harjoittelupaikkaan opiskelijan roolista, sillä välillä harjoittelupaikoissa on todellista epäselvyyttä sen suhteen, mitä opiskelija saa ja ei saa ohjatussa harjoittelussa tehdä.

”Opiskelijan voi olla vaikea puuttua ohjaajan ohjaustapaan, ”negatiivinen” palautekun voi hyvin näkyä loppuarvioinnissa.”

” Opettajan ohjaukset on ollu myös hyviä. Ne just auttaa hyvin syventämään omaa ajattelua. Just tänäänkin oli ohjauskeskustelu, josta oli kyllä hyötyä omien tavoitteiden asettamiseen. Sitä jotenkin näkee sivusta hienommin ja osaa antaa vinkkejä kehittymishaasteisiin ja siksi opettajan haastattelut on tärkeitä.”

”Se joissakin harjoittelupaikoissa on haittana, että opiskelija ei välttämättä juuri pääse tekemään hirveästi mitään. Olen nyt sellaisessa harjoittelupaikassa, jossa opiskelijoita ei ole ollut paljon aiemmin. Kukaan ei siksi oikein tiedä, että mitä opiskelijan pitäisi päästä tekemään ja kuinka paljon vastuuta voi antaa. Mielestäni ohjaavan opettajan tai harjoittelupaikoista vastaavan henkilön tulisi tiedottaa uusiin harjoittelupaikkoihin opiskelijan roolista.”

5.2.3 Ammatillista kehittymistä tukeva ohjaus muissa opinnoissa

Tutoropettaja tarkoittaa tässä yhteydessä sekä perusopintojen ryhmänohjaajia että suuntaavien opintojen vastuopettajia. Lähinnä tutoropettaja koetaan asioista tiedottajaksi. Tutoropettajan apua ja tukea käytännön asioiden hoitamisessa pidetään tärkeänä. Tutoropettajalta odotetaan opiskelijan puolella olemista sekä opiskelijoiden jaksamisesta huolehtimista. Hänen tulee antaa sekä ryhmänohjausta että henkilökohtaista ohjausta. Lisäksi tärkeäksi koettiin kannustus ja rohkaisu opinnäytetyön aikana sekä opiskelijoiden toiveiden ja ajastusten huomiointi. Vastaaajista osa koki saaneensa riittävästi tukea ja ohjausta tutoropettajalta, osa ei. Muiden yksittäisten opintojaksojen opettajien tukea ei koettu niinkään merkittävänä.

”Toki koulutuksen aikana oman ryhmänohjaaja opettajan tuki ja ohjaus oli tärkeää. Hän huolehti koko opiskeluluokan asioista ja tiedotti tarvittaessa käytännön asioissa. Hän myös tuki minua henkilökohtaisesti suunnitellussa kanssani opintojeni suorittamista.”

”Suuntaavien opettajien kohdalta tunnen, että tukea on tullut ihan hyvin. He ovat kyselleet miten jaksaa ja onko kaikki hyvin. Välillä on tuntunut, että he välittävät ihan oikeasti.”

5.2.4 Työntekijän roolin omaksumiseen vaikuttavat tekijät sekä opiskelijan ja työntekijän erot

Työntekijän roolin omaksumiseen vaikuttavat tekijät

Opiskelijan roolista työntekijän rooliin siirtyminen ohjatussa harjoittelussa onnistui joiltakin opiskelijoilta. Sijaisuuksia tehdessä roolin vaihto ei ole ongelma. Sijaisuuksissa toimiminen ja aiempi kokemus hoitotyöstä sekä kunnollinen perehdytys harjoittelupaikkaan auttavat omaksumaan työntekijän roolin myös ohjatussa harjoittelussa. Työntekijäksi siirtyminen koettiin vapauttavaksi.

”Siirtyminen opiskelijan roolista työntekijän rooliin kuulostaa pieneltä askeleelta mutta on oikeasti iso. Minua on auttanut kesätyöt. Kesällä olen päässyt maistamaan sitä, mitä on oikeasti työskentely ja, kun joudut tekemään itse päätöksiä.”

”Työntekijän roolin ottaminen harjoittelussa ei ole minulle koskaan tuottanut vaikeuksia, koska minulla on aiempaa kokemusta paljon. Tosin alussa voi olla sellainen tunne, että pitääkö esittää tyhmää vai saanko tehdä töitä niin kuin toisetkin.”

Ohjatussa harjoittelussa työntekijän roolin ottaminen ei ole kuitenkaan aina helppoa, koska opiskelijaan asennoidutaan kuitenkin opiskelijana eikä työntekijänä. Opiskelija ei voi ottaa ohjatussa harjoittelussa samanlaista vastuuta kuin työntekijä. Valmistumassa olevaan opiskelijaan suhtaudutaan eri tavalla kuin ennen suuntaavia opintoja; suuntaavan vaiheen opiskelija otetaan työyhteisöön mukaan eri tavalla kuin ennen. Opiskelijan vastuu kasvaa opintojen loppua kohden, ja suuntaavissa harjoitteluissa opiskelijan on tarkoitus tehdä työtä samalla tavalla kuin työntekijänäkin. Muutamassa vastauksessa mainittiin, kuinka opiskelija toisinaan ”pakotetaan” opiskelijan rooliin ohjatussa harjoittelussa. Opiskelijan täytyy olla nöyrä, eikä omaa osaamistaan saa tuoda liikaa esille, mikä turhauttaa. Esille tuotiin myös se, että opiskelijan roolin taakse on helppo piiloutua ja välttää ottamasta vastuuta.

”Harjoittelussa ollessa opiskelijan roolista ei pääse millään eroon jo senkin takia, että hoitajat asennoituvat väkisinkin jo vastuun takia minuun opiskelijana – ei työntekijänä.”

”Viime loppuarvioinnissa minulle tehtiin kuitenkin hyvin selväksi, että minun on muistettava roolini opiskelijana. En siis saa ikään kuin tietää, osata ja tehdä liikaa. Tämä on todella turhauttavaa, koska olen siihen täysin valmis. (...) Siksi on niin turhauttavaa, että viime harjoitteluissa minuun ei haluttu luottaa, vaikka yritin kertoa että pystyisin tekemään monia asioita.”

”Opiskelijana on helppo piiloutua opiskelijan roolin taakse.”

Opiskelijan ja työntekijän erot

Vastauksista ilmeni, että opiskelijan ja työntekijän roolit eroavat vastuun kohdalla, ohjaaja on aina vastuussa opiskelijasta. Työntekijänä vastuu on täysin itsellä. Tieteenkin opiskelijalla on oma vastuunsa; ei saa tehdä sellaista mitä ei osaa tai mihin ei ole valmis, mutta ohjaajalla on viimeinen vastuu. Kuitenkin työntekijänäkin voi ja pitää asioita varmistaa kokeneemmilta, jos jostakin ei ole varma. Myös kokemuksen määrä ja taito erottaa opiskelijan ja työntekijän. Mainittiin myös, että opiskelija toimii aina yhdessä ohjaajan kanssa, työntekijänä voi toimia sekä yksin että tiimissä. Yhdessä vastauksessa tuotiin esille myös ero työyhteisöön kuulumisessa; opiskelijaa ei oteta työyhteisöön samalla tavalla mukaan kuin työntekijöitä.

”Vastuuta jo opiskelijana pitää olla ja vastuun pitää olla kohdillaan jo alku vaiheessa opiskelua. Teemme työtä ihmisten parissa ja se on muistettava ja siitä on kannettava vastuu.”

”Opiskelijan ja työntekijän roolien erona on kokemuksen määrä ja tietotaito. Tosin on ollut sellaisiakin ohjaajia, jotka ovat valmistuneet vasta vähän aikaa sitten, joten silloin on tullut tunne, että muna opettaa kanaa. Taitava ja vahvan kokemuksen omaava ohjaaja tietää paljon ja silloin saa sitä hiljaista tietoa seuraamalla ohjaajan työskentelyä.”

”Opiskelijoita ei samalla tavoin oteta mukaan välttämättä työyhteisön keskinäisiin juttuihin tai hauskan pitoon.”

5.2.5 Elinikäisen oppimisen ymmärtäminen

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että koulutuksella ei voi loputtomiin vaikuttaa osaamiseen ja että työelämässä oppiminen todella vasta alkaa. Opiskelijat kokivat helpottavana sen, että vastavalmistuneena sairaanhoitajana ympärillä on aina työyhteisö, jolta voi hakea tukea. Useissa vastauksissa tuotiin esille myös, että opiskelija on aina viime kädessä itse vastuussa siitä, miten koulutustaan hyödyntää ja mitä hoitotyön koulutuksessa oppii. Useat opiskelijat olivat sitä mieltä, että sairaanhoitajan ammatissa ei koskaan voi olla valmis.

”Tuskin koulutus koskaan täydellisesti ihmistä valmentaa työelämään. Todellisuudessa vain murto-osa asioista opiskellaan ja opetellaan koulun penkillä, suurin osa oikeassa työelämässä.”

”Kyllä mustakin varmaan tulee ihan sairaanhoitaja tällä menolla. Omalla vastuulla oppiminen ja eettinen osaamisen toteuttaminen kuitenkin on. Siihen ei pystytä koulutuksella vaikuttamaan loputtomiin. Itse jokaisen täytyy asiat oppia ja sisäistää ja toteuttaa. Ohjeita voidaan antaa ja neuvoa, mutta oma vastuu on kuitenkin suurin.”

”Koskaan ei ole valmis hoitaja ja aina oppii jotain uutta.”

Taulukossa 2 esitellään ammatillista kehittymistä ja ammatillisen kehittymisen tukemista kuvaavat luokitukset. Taulukkoon sisältyvät yläkategoria, alakategoriat, pelkistetyt ilmaisut sekä alkuperäisilmaisut.

TAULUKKO 2. Ammatillista kehittymistä ja ammatillisen kehittymisen tukemista kuvaavat luokitukset.

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
”Käytännön kokemus ei riitä, pitää olla teoreettista tietopohjaa.”	Teoriaopetusta tarvitaan	Hoitotyön koulutuksen antamat valmiudet	Ammatillinen kehittyminen ja ammatillisen kehittymisen tukeminen
”Teoriapintojen pohja harjoittelulle on ollut hyvä.”	Perusta oppimiselle käytännössä		
”Teoriaopinnot antavat tietoa monista asioista.”	Tieto monipuolista		
”Teoria on joissakin asioissa aivan ulalla työelämään nähden.”	Teoria ei aina vastaa käytäntöä		
”Teoriat pohja, mutta kuitenkin vain pintaraapaisu.”	Pintaraapaisu hoitotyöhön		
”Enemmän opin perusjakson teorioista.”	Perusopinnot hyvät		
”Suuntaavien teoriaopinnoista jäi paljon käteen.”	Suuntaavat opinnot hyvät		
”Suuntaavien teoriaopinnot oli kyllä ihan turhat.”	Suuntaavat opinnot tehottomat		
”Harjoitteluissa olen oppinut kaikkein eniten.”	Käytäntö opettaa		
”Saamme kuvaa siitä minkälaisissa paikoissa voisi työskennellä.”	Monipuolinen kuva hoitotyöstä		
”Harjoitteluissa pääsee harjoittamaan erilaisia kädentaitoja.”	Kädentaitojen oppiminen		
”Suuntaavissa harjoitteluissa pääsee ottamaan vastuuta.”	Vastuun oppiminen		
”Koen harjoittelun ohjaajan tuen todella tärkeänä.”	Harjoittelun ohjaajan tuki tärkeä	Ammatillista kehittymistä tukeva ohjaus	
”...Ohjaava työntekijä olisi motivoitunut opiskelijan ohjaamiseen.”	Motivoitunut ohjaaja	harjoittelussa	
”Kun ohjaajan kanssa sopii ”henkilökemiat” yhteen, opin paljon.”	Toimiva ohjaussuhde		

Jatkuu seuraavalla sivulla

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
"...Mukavia ohjaajia, jotka ovat jaksaneet ottaa mukaan toimenpiteisiin..."	Tiimityöskentely		
"Pidimme noin pari kertaa viikossa työnohjausta."	Työnohjaus		
"Olen voinut heidän kanssa keskustella kaikista harjoitteluun liittyvistä asioista."	Vuorovaikutus, avoin keskustelu		
"Hän keskittyi minun nujertamiseeni vaikka olin saanut muilta hyvää palautetta."	Asiallinen kohtelu		
"Kyllä monikin hoitaja on valmis juoksuttamaan opiskelijoita vaikka minkälaisissa tehtävissä."	Opiskelijan tavoitteiden mukainen ohjaus		
"Opiskelijoiden pitää saada tehdä mitä työntekijätkin tekevät."	Omatoimisuuden tukeminen		
"Minua rohkaistiin kuuntelemaan vaistoani."	Kannustus		
"Kentältä palautteen saaminen antaa tukea ja voimia."	Palaute, arviointi		
"Kaikki työyhteisön jäsenet ovat erittäin avuliaita."	Hyväksyvä ilmapiiri		
"Joissakin harjoittelu- paikoissa opiskelijoihin suhtaudutaan todella negatiivisesti"	Opiskelija- myönteinen ilmapiiri		
"Harjoittelussa koko henkilökunta oli valmis ohjaamaan minua tarvittaessa."	Koko työyhteisö ohjaa		
"Opettajan tuki on vähäisempää enkä koe sitä niin tärkeäksi."	Tarve opettajan tukeen vähäinen		
"Apua olen aina saanut, kun olen tarvinnut."	Tuki tarvittaessa		
"Opettajan ja osaston- hoitajan olisi syytä keskustella ohjausasioista ohjaajan kanssa."	Opettaja osallistuu ristiriitatilanteiden selvittämiseen		
"Ohjaavan opettajan tulisi tiedottaa harjoittelu- paikkoihin opiskelijan roolista."	Opiskelijan roolista tiedottaminen		

Jatkuu seuraavalla sivulla

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
”Opettajan ohjaukset auttaa hyvin syventämään omaa ajattelua.”	Ohjaus auttaa tavoitteiden asettamisessa		
”Oman ryhmänohjaaja-opettajan tuki ja ohjaus oli tärkeää.”	Tutoropettajan tuki tärkeää	Ammatillista kehittymistä	kehittymistä
”Olen saanut ohjausta mm. valmistumiseen liittyviin käytännön asioihin.”	Tuki käytännön asioiden hoitamisessa	tukeva ohjaus	muissa opinnoissa
”Hän huolehti koko opiskeluluokan asioista ja tiedotti tarvittaessa käytännön asioissa.”	Ryhmänohjaus, asioista tiedottaminen		
”Hän myös tuki minua henkilökohtaisesti suunnitellessaan kanssani opintojeni suorittamista.”	Henkilökohtainen ohjaus		
”Ryhmänohjaajamme oli opiskelijoiden puolella ja kiinnostunut jaksamisestamme.”	Opiskelijoiden jaksamisesta huolehtiminen		
”Opettajat ovat antaneet toivoa ja uskoa opinnäytetyöhön liittyen.”	Tuki ja kannustus opinnäytetyössä		
”Opettaja kuunteli opiskelijoiden toiveita.”	Toiveiden huomiointi		
”Työntekijän rooliin pyrkiminen tuntuu luontevalta, koska kokemusta on.”	Kokemus, sijaisuudet	Työntekijän roolin omaksumiseen vaikuttavat tekijät sekä opiskelijan ja työntekijän erot	
”Kun olen päässyt osaston rytmiin, koen, että olen valmis siirtymään työntekijän rooliin.”	Perehdytys harjoittelupaikkaan		
”Valmistumassa olevaan opiskelijaan suhtaudutaan eri tavalla.”	Valmistumisen läheneminen		
”Hoitajat asennoituvat jo vastuun takia minuun opiskelijana.”	Työyhteisön vastuu		
”Minun on muistettava roolini opiskelijana. En saa tietää, osata ja tehdä liikaa.”	Opiskelijan rooliin pakottaminen		

Jatkuu seuraavalla sivulla

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
”Opiskelijana on helppo piiloutua opiskelijan roolin taakse.”	Piiloutuminen opiskelijan rooliin		
”Opiskelijan ja työntekijän erona on kokemuksen määrä ja tieto taito.”	Kokemus		
”Työntekijänä on otettava vastuu tekemisistään ja tehtävä päätöksiä.”	Vastuu		
”Opiskelijoita ei samalla tavoin oteta mukaan työyhteisön keskinäisiin juttuihin.”	Työyhteisöön kuuluminen		
”Työntekijä työskentelee yksin tai tiimissä.”	Yksin tai tiimissä työskentely		
”Hoitajan ammatissa voi tuskin koskaan olla täysin valmis.”	Sairaanhoidaja ei koskaan ole valmis	Elinikäisen oppimisen ymmärtäminen	
”Tuskin koulutus koskaan täydellisesti ihmistä valmentaa työelämään.”	Koulutus ei täysin valmenna työelämään		
”Vastavalmistunut tarvitsee tukea työyhteisöltä ja työkavereilta.”	Vastavalmistunut tarvitsee työyhteisön tukea		
”Oppiminen on kiinni itse opiskelijasta.”	Opiskelijalla on vastuu oppimisestaan		

5.3 Hoitotyön opiskelun ja opetuksen kehittäminen

Opiskelijat nostivat esiin monia opiskelun ja opetuksen kehittämisen kannalta tärkeitä asioita. Ohjatun harjoittelun suunnittelun ja toteutuksen kehittämisessä tärkeimpiä seikkoja olivat harjoittelujen optimaalinen pituus sekä ohjatusta harjoittelusta maksettava palkka. Teoriaopetuksessa tärkeimmäksi kehitettäväksi tekijäksi nousi opiskelun käytännönläheisyys.

5.3.1 Ohjatun harjoittelun suunnittelu ja toteutus

Yhdessä vastauksessa mainittiin, että jos jotkut harjoittelupaikat ovat opiskelijoiden mielestä huonoja oppimisympäristöjä, niitä olisi hyvä karsia opiskelijoiden palautteen

mukaan. Osa vastaajista nosti esille palkallisen harjoittelun. Palkka lisäisi opiskelijoiden mukaan motivaatiota ja jaksamista ohjatussa harjoittelussa, koska opiskelijat tekevät useimmiten työtä kuten kuka tahansa hoitaja. Opiskelijat toivoivat ohjattuja harjoitteluja kehitettävän siten, että niiden pituus vastaisi paremmin opiskelijoiden tarpeita. Näin ollen opiskelijoiden mielestä niin sanottujen perusopintojaksojen harjoitteluita voitaisiin lyhentää; esimerkiksi hoitotyön perusteiden harjoittelua pidetään tarpeettoman pitkänä. Suuntaavien harjoitteluja toivottiin taas pidennettävän. Harjoittelujen tuntimäärät tuntuvat liian suurilta harjoittelujen pituuteen nähden. Opiskelijoille pitäisi siis antaa enemmänkin aikaa tarvittavien harjoittelutuntien ja tehtävien suorittamiseen.

”Opiskelijoita kannattaa kuunnella, mitkä harjoittelupaikat ovat sellaisia, missä opiskelijoista ei tykätä yhtään, niin ne paikat kokonaan pois. Siitä ei saa kuin pahan mielen ja huonon arvosanan.”

”Kokisin työharjoittelun motivoivammaksi, jos opiskelijoille mahdettaisiin edes puolet ohjaajalle menevästä ohjauspalkasta. Tällöin opiskelija saisi maksettua päivittäisen ruokailunsa koululla. Palkka motivoisi opiskelijaa panostamaan enemmän ja siten vahvistaisi ammatillista kasvua. Täten jaksaminenkin parantuisi, koska opiskelija saisi ainakin vähän vähennettyä muuta työtä harjoittelun ajalta.”

”Mielestäni osa harjoittelujaksoista ovat aivan liian pitkiä ja oikeastaan myös aikailailla turhia. Kyllä tavan vuodeosastolla riittää muutama viikko, että perushoidon oppii, usean kuukauden sijaan. Sen sijaan suuntaavien harjoitteluihin aikaa voisi laittaa lisää.”

5.3.2 Teoriaopetuksen suunnittelu ja toteutus

Opiskelijat toivoivat teoriaopetukseen käytännönläheisempää otetta, opiskeltaisiin sitä, mitä todella tarvitaan. Perusopinnot koetaan liian tieteellisiksi ja kautta linjan toivotaan käytännönläheisyyttä. Lisää toivotaan erityisesti laboraatiotunteja, moni koki tarvitsevansa opintojen loppuvaiheessa kertausta esimerkiksi verinäytteen otossa. Lääkeaineoppia on opiskelijoiden mielestä aivan liian vähän. Lisäksi toivottiin, että luennoilla käytäisiin enemmän läpi eri sairauksia, lääkäreiden luennot koettiin useimmiten tarpeellisiksi. Suuntaavien opintoihin osa toivoi enemmän uutta asiaa, nyt kerrataan liikaakin perusopintojen aikaisia asioita. Esille tuotiin myös se, että opiskelijoiden oppimista helpottaisi, jos asioita voitaisiin opettaa enemmänkin kokonaisuuksina kuin siten, että käydään läpi paljon asioita ja opitaan kaikesta vain vähän.

”Enemmän tarvittaisiin ihan tietoa sairauksista ja siitä käytännönhoitotyöstä eli enemmän laboraatiotunteja. Sitten esim. tässä loppuvaiheessa kaikki verinäytteen otot

ja iv-asiat olisi hyvä kerrata. Ei kaikkien tarvitse olla kalliita lääkärin luentoja, vaan osaa sairaanhoitajatkin niitä pitää ja kertoa miten käytännössä hoitajat toimii.”

”Joku joskus sanoi että olisi hyvä jos yksi aihe alue otettaisiin aina kerralla, kuten esim. sydän ja käytäisiin kaikki asiat siihen liittyen läpi (taudit, lääkkeet, yms.). Se tuntui hyvältä idealta, koska silloin ymmärtäisi koko kokonaisuuden yhdestä asiasta eikä käytäisiin kaikesta vähän jotakin.”

Eri teoriaopintojaksojen välillä on runsaasti eroja työmäärän suhteen, ja toiset jaksot tuntuvat vaativammilta kuin toiset. Työmäärän tasaaminen eri teoriaopintojaksojen välillä helpottaisi opiskelijoiden jaksamista. Tenttialueet tuntuvat olevan liian suuria, ja ehdotettiin, että teoriajakson isoimmat tentit järjestettäisiin vasta harjoittelun jälkeen, jolloin olisi enemmän myös käytännön tietoa hyödynnettävänä. Yksi vastaajista toivoi, että tenttien sijaan olisi tehtäviä, koska tehtäviä tehdessä ymmärtää paremmin kokonaisuuden.

”Aika ajoin sitä tuntuu vajoavansa epätoivoon kun yrittää lukea kokeisiin ja tuntuu että mikään ei pysy päässä, varsinkaan pidempään kuin koehetken. Mielestäni olisikin parempi että kokeita ei olisi vaan olisi tehtäviä.”

Tehtävät kasautuvat liikaa, esimerkiksi loppukevät koetaan todella raskaaksi opintojen kannalta, sillä tentit ja opiskelutehtävät sekä myös ohjatut harjoittelut kasautuvat usein juuri loppukeväeseen. Opiskelutehtäviä on liikaa sekä ohjattujen harjoittelujen että teoriajaksojen aikana, ja osa tehtävistä on keskenään liian samanlaisia. Ohjatun harjoittelun tehtävä ehdotettiin liitettäväksi työaikaan, jotta tehtävää voisi tehdä myös työpäivän aikana, sillä tehtävän tekeminen työpäivän jälkeen on todella väsyttävää.

”Luulisi että kun opinnot ovat jaettu teoria- sekä käytännön osiin että se myös pitäisi. Niin että silloin kun ollaan käytännössä harjoittelemassa sairaanhoitajan ammattia, ei tarvitsisi vielä kotonakin keskittyä aineitten kirjoittamiseen. Missä vaiheessa sitä olisi tarkoitus vain huilia? Keskittyminen kirjallisiin tehtäviin on ollut todella haastavaa pitkän ”työpäivän” päätteeksi.”

Kontaktiopiskelu koettiin tärkeämmäksi kuin etäopiskelu. Opiskelijat kokevat hyötyvänsä suuresti esimerkiksi luennoilla käytävistä keskusteluista. Esimerkiksi verkkokurssilta suoriutuminen ei vaadi opiskelijalta niin paljon ja oppiminen jää kokonaan oman aktiivisuuden varaan, jolloin tärkeitä asioita saattaa jäädä oppimatta. Yhdessä tekemistä ja ryhmätyöskentelyä kaivattiin enemmänkin.

”Liian paljon jää opiskelijan oman aktiivisuuden varaan. Omatoimista opiskelua näytetään nyt kovasti suosittavan. Perinteinen opetus on oppimisen kannalta hyvä juttu muidenkin kuin vain minun mielestäni.”

Opiskelijat kokivat, että opetuksen suunnittelussa olisi kehittämistä. Jatkuvat muutokset tehtävissä sekä tuntien ajoissa ja paikoissa vaikuttavat opiskelijan jaksamiseen ja muiden opintojen suorittamiseen. Tunnit tulisi suunnitella ja valmistella paremmin etukäteen. Myös eri opintojaksojen tai joidenkin luentojen päällekkäisyys koettiin hankalaksi. Opiskelija ei aina pääse osallistumaan haluamilleen opintojaksoille, koska ne sijoittuvat päällekkäin. Opiskelijoille tiedottamiseen toivottiin myös parannusta. Opiskelijoille ei aina tiedoteta tarpeeksi hyvin esimerkiksi luentojen muutoksista tai peruutuksista. Opetajiin haluttaisiin saada myös helpommin yhteys, sillä usein opettajat eivät vastaa sähköposteihin tarpeeksi nopeasti, mikä on ongelma, jos ohjatussa harjoittelussa tai muussa opiskelussa ilmenee vaikeuksia. Lisäksi tärkeäksi koettiin, että opettajat kävisivät päivittämässä tietojaan käytännön työssä nykyistä useammin.

”Opintojen suhteen on kuormittanut juuri suuntaavissa opinnoissa se, että tuntui siltä, etteivät opettajat olleet kunnolla suunnitelleet opintojaksoa, jolloin tuli koko ajan muutoksia tehtäviin ja tunteihin.”

”Osa opettajista on mielestäni ollut liian kauan pois hoitotyön kentältä ja se näkyy opetuksessa. Opettajien tulisi olla hoitotyössä pätkiä edes joskus, jotta ote käytäntöön säilyisi.”

Opiskelijoiden jaksamiseen toivottiin kiinnitettävän enemmän huomiota. Yksi vastaaja toivoi opiskelijoille enemmän lomia, jolloin olisi mahdollista kerätä voimia opiskeluun, sillä nyt kaikki vapaaviikot ovat etäopiskelua seuraavan viikon tenttejä ja kirjallisia tehtäviä varten. Lisäksi yksi vastaaja toivoi, että valmistumiseen liittyvää käytäntöä paperisotineen helpotettaisiin hiukan.

”Meille opiskelijoille tulisi kanssa suoda lomia, jolloin voisi rentoutua ja latautua seuraaviin haasteisiin. Tämän tyylin loma toteutuu ainoastaan jouluna. Syys- sekä hiihtolomathan ovat itsenäistä opiskelua aikaa seuraavalla viikolla oleviin kokeisiin. Henkilökohtaisesti ainakin koen tarvitsevani näitä lomia, jolloin olisi mahdollisuus irrottautua jokapäiväisestä ja tavata perhettä sekä ystäviä.”

Taulukossa 3 esitellään hoitotyön opiskelun ja opetuksen kehittämistä kuvaavat luokitukset. Taulukkoon sisältyvät yläkategoria, alakategoriat, pelkistetyt ilmaisut sekä alkuperäisilmaisut.

TAULUKKO 3. Hoitotyön opiskelun ja opetuksen kehittämistä kuvaavat luokitukset.

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
”Harjoittelupaikat, missä opiskelijoista ei tykätä, niin ne paikat kokonaan pois.”	Huonojen harjoittelupaikkojen karsiminen	Ohjatun harjoittelun suunnittelu ja toteutus	Hoitotyön opiskelun ja opetuksen kehittäminen
”Olisi aika reilua, että opiskelija saisi pientä palkkaa harjoitteluajalta.”	Palkallinen harjoittelu		
”Harjoittelutuntien vähennys tai sitten harjoitteluun käytettävän ajan pidennys.”	Harjoittelujen tuntimäärien muuttaminen		
”Voisiko harjoittelun osuudet olla pitempiä?”	Harjoittelujaksojen pituuden muuttaminen		
”Tärkeää olisi, että opiskeltaisiin sitä, mitä käytännössä tarvitaan.”	Käytännönläheisempi ote	Teoriaopetuksen suunnittelu ja toteutus	
”Mielestäni opetuksessa on liikaa hoitotieteellistä painotusta.”	Liian tieteellistä		
”Enemmän tarvittaisiin tietoa sairauksista ja enemmän laboraatiotunteja.”	Enemmän tietoa sairauksista, lisää laboraatiotunteja		
”On vain onnettomat 1,5 opintopistettä lääkeaineoppia.”	Enemmän lääkeaineoppia		
”Lääkäriinluennot hyviä, omaan suuntaavaan niitä olisi kaivannut enemmän.”	Enemmän lääkärin luentoja		
”Suuntaavien opinnot eivät tuoneet mitään uutta.”	Suuntaaviin opintoihin uutta		
”Olisi hienoa, jos työmäärää pystyttäisiin tasaamaan eri opintojaksoilla.”	Työmäärän tasaaminen		
”Koealueet ovat olleet järjettömän suuria ja kokeita on ollut monia.”	Tenttejä liikaa, koealueet liian suuria		
”Isommat tentit voisi järjestää harjoittelujakson lopussa.”	Isommat tentit harjoittelun jälkeen		
”Mielestäni olisikin parempi että kokeita ei olisi vaan tehtäviä.”	Tehtäviä tenttien sijaan		

Jatkuu seuraavalla sivulla

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
"Silloin kun ollaan harjoittelemassa, ei tarvitsisi vielä kotonakin keskittyä aineitten kirjoittamiseen."	Vähemmän tehtäviä harjoittelun aikana		
"Harjoitteluun liittyvän tehtävän teko tulisi liittää työajan sisälle."	Harjoittelun tehtävä työajan sisälle		
"Olin juuri tehnyt edelliseen harjoitteluun samanlaisen tehtävän."	Tehtävät keskenään liian samanlaisia		
"Tehtäviä kerääntyy loppukevääseen liikaa."	Tehtävät kasautuvat		
"Kontaktiopetusta saisi olla enemmänkin. Etä-opiskelu ei anna niin paljon."	Kontaktiopetus parempi kuin etäopiskelu		
"Yhdessä tekeminen on mielekäs tapa oppia. keskustelut tunneilla ovat antoisia."	Enemmän yhdessä tekemistä, ryhmätyöskentelyä		
"Tunteja ei ole valmisteltu kunnolla ja aiheesta saatetaan jopa eksyä."	Tuntien valmistelu etukäteen		
"Joskus kurssien päällekkäisyydet hankaloittavat osallistumista."	Päällekkäiset opinnot		
"Viestintä sähköpostien kautta ei ole toiminut, viestiä ei ole tullut ollenkaan."	Opiskelijoille viestittäminen puutteellista		
"Opettajat eivät lue sähköpostia tai jostain syystä eivät vastaa."	Yhteydenpito opettajiin		
"Osa opettajista on ollut liian kauan pois hoitotyön kentältä."	Opettajien tietojen päivitys		
"Meille opiskelijoille tulisi kanssa suoda lomiam."	Enemmän lomiam		
"Erlaisia papereita ja käytäntöjä on liikaa."	Liikaa valmistumiseen liittyviä käytäntöjä		

6 POHDINTA

6.1 Opinnäytetyön tulosten pohdinta

Valmistuvan hoitotyön opiskelijan hyvinvointiin liittyy oleellisesti työelämään siirtymisen läheneminen. Valmistuminen herättää opiskelun päättymisen tuoman toivon ja uuden elämänvaiheen odotuksen tunteita; toivoa siitä, että elämä jollakin tavalla helpottuu opiskelun loputtua sekä odotuksia opiskelun jälkeisistä elämänmuutoksista; se voi merkitä esimerkiksi muuttoa toiselle paikkakunnalle tai itsenäisen elämän alkamista. Valmistumisessa jännittää etenkin tuleva vastuu ja omat taidot. Opiskelijat odottavat työelämään siirtymistä, oma ammatti tuntuu mielekkäältä ja arvokkaalta. Työelämä tarjoaa monia mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen ja toisaalta rahan ansaitsemiseen. Samalla ajatus työn kuormittavuudesta varjostaa osin valmistumisen tuomaa iloa.

Opiskelu on opiskelijan työtä, opiskelukyky on opiskelijan kykyä opiskella, tehdä työtä. Työn tulisi edistää hyvinvointia ja terveyttä. Työntekijällä on vastuu elämästään, työstään ja työkyvystään; kun on hyvässä kunnossa henkisesti ja fyysisesti, jaksaa tehdäkin enemmän. (Työntekijän hyvinvointi 2007.) Hoitotyön opiskelijoista osa kokee opiskelun aikaisen elämän mielekkääksi, ehkä siksi että se antaa mahdollisuuden itsenäisen elämän aloittamiseen, uusien ystävien tapaamiseen tai harrastuksiin (Opiskeluterveydenhuollon opas 2006, 61). Opiskelijat arvostavat opiskelusta irtautumista ja vapaa-aikaa; ”välillä on hyvä käydä vähän viihteellä”. Myös luonto ja liikunta auttavat unohtamaan opiskelun tuomia paineita, ja tärkeää on sekin, että lähipiiristä löytyy ihmisiä joiden kanssa puhua.

Osa opiskelijoista on sitä mieltä, ettei opiskelua voi mitenkään pitää elämän parhaana aikana. Se on niin raskasta, aikaa vievää ja voimavaroja kuluttavaa, ettei opiskelijalla ole yksinkertaisesti mahdollisuuksia nauttia mistään siitä, mitä opiskelijaelämä voisi tuoda tullessaan. Opiskelijan vapaa-aika tuntuu välillä melko vähäiseltä - kiire ja ajanpuute ovat hoitotyön opiskelijan arkea. Opiskelutehtävien, opinnäytetyön ja harjoittelun samanaikaisuus koettiin erityisesti opintojen loppuvaiheessa melko uuvuttavaksi. Useat opiskelijat myös työskentelevät opintojensa ohella, osin rahan ansaitse-

miseksi, osin kokemusta kerätäkseen. Toisille opiskelijoille työskentely on hyvinvointia edistävä tekijä, toisille heikentävä.

Valmistuminen merkitsee ennen kaikkea opiskelijan roolin karistamista: se merkitsee opiskelun päättymistä ja aikuisuutta. Ajatus lukemattomien opiskelutehtävien, ohjattujen harjoittelujen sekä opinnäytetyön, kokonaisuudessaan opiskelijana olemisen taakse jättäminen, tuntuu opiskelijasta varsin helpottavalta. Jo opiskeluelämän aloittaminen voi joillekin nuorille merkitä aikuisuutta, mutta toiset kokevat erityisesti valmistumisen ja työelämään siirtymisen merkinä aikuisuudesta; tulevaisuudessa voi täysipainoisesti keskittyä oman elämän perustamiseen. Toisaalta valmistuminen merkitsee vastuuta, ei enää opiskelijan roolin taakse piiloutumista vaan omista tekemisistään vastaamista. Omat taidot askarruttavat loppuvaiheen opiskelijoita paljon. Osasta tuntuu, että työelämässä tarvittavat taidot eivät ole tarpeeksi kehittyneet, minkä vuoksi valmistuminen jännittää. Osa taas suhtautuu tähän hyvinkin valoisasti – mikään koulutus ei lopullisesti valmenna työelämään, sillä oppiminen alkaa vasta työssä.

Vaikka hoitotyön opiskelijat kokevat opiskelun väsyttäväksi erityisesti opintojen loppuvaiheessa, tuntevat he kuitenkin jaksavansa kohtalaisesti. Useimmat vastaajat olivat opinnoissaan jo niin loppusuoralla, että suurin väsymys oli jo väistynyt esimerkiksi kirjallisten tehtävien tai viimeisen ohjatun harjoittelun ollessa ohitse. Toisaalta valmistumisen ja työelämään siirtymisen odottaminen tuo paljon iloa valmistuville hoitotyön opiskelijoille, valmistuminen on päämäärä jonka eteen on pitänyt tehdä paljon työtä, ja lopulta työ palkitsee.

Jaroman (2000) tutkimuksessa sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijat mielsivät useimmiten tulevan työnsä ammatiksi. Osalle opiskelijoista se merkitsi myös uraa tai kutsumusta. Vähiten tulevaa työtä hoitoalalla pidettiin elämäntehtävänä. (Mts. 104.) Osa hoitotyön opiskelijoista kokee tulevaisuuden työn innostavana kaikessa haasteellisuudessaan, osaa askarruttaa työn kuormittavuus ja palkka. Ammatin merkitys vaikuttaa myös tulevaisuuteen suhtautumiseen. Jos sairaanhoitajan työ olisi kutsumus tai elämäntehtävä, pienellä palkalla tai työn kuormittavuudella ei varmaan olisikaan niin suurta merkitystä. Jos se taas merkitsee uraa, missä yhteydessä työ voidaan usein mieltää myös rahallisen menestyksen tavoitteluksi, voisi kuvitella että toisenlainen ura olisi tuotteliaampi. Jaroman tutkimuksen perusteella sairaanhoitajan työ voidaan nähdä kuitenkin ammattina muiden ammattien joukossa.

Sairaanhoitajan ammatissa on mahdollisuus toteuttaa itseään ja käyttää myös luovuutta, myös tässä työssä voi nähdä kättensä tai sanojensa jäljen. Tässäkään mielessä ei palkalla ehkä vielä ole niin suurta merkitystä, koska työn itsessään voi ajatella antavan paljon. Selkeästi osa hoitotyön opiskelijoista kokee kuitenkin, ettei ole mielekkäin vaihtoehto valmistua ammattiin, jota ei tunnuta arvostavan niin paljon, että siitä saisi työn kuormittavuutta ja vastuuta vastaavan palkan. Toiset kokevat sairaanhoitajapulan erittäin huolestuttavana tekijänä; tulevaisuus näyttää oman, töihinsä uupuneen sairaanhoitajaisen, joka ei saa työstä ansaitsemaansa kiitosta. Toiset taas näkevät sairaanhoitajapulan arvokkaana syynä valmistua sairaanhoitajaksi – minun työpanostani tarvitaan.

Vanhasen (2000) mukaan opiskelijat, jotka suuntautuvat hoitamiseen asiantuntijuuden kautta, kokevat koulutuksen myönteisempänä kuin opiskelijat, jotka kokevat hoitotyön ansiotyönä. Asiantuntijuutta merkityksellisenä pitävät opiskelijat keskittyvät opiskelussaan oikeiden tietojen ja taitojen hankkimiseen, kun taas ansiotyöhön suuntautuneet opiskelijat valitsevat alansa työelämään sijoittumisen ja perhe-elämän mukaisesti. Osa hoitotyön opiskelijoista odottaa innokkaasti työelämään siirtymistä ja omien taitojen käyttämistä, ”ammattillisten siipien” kokeilemistä. Osa opiskelijoista taas tuntuu odottavan enemmänkin opiskelun loppumista, joka antaa mahdollisuuden esimerkiksi perhe-elämään keskittymiseen.

Rauste-von Wright, von Wright ja Soini (2003) esittävät, että ihmissuhdeammateissa työn perusta saattaa olla jäsentymätön ja epämääräinen, jolloin työntekijän oma tuntema ohjaa työn tekemistä. Vuorovaikutteisissa ammateissa tarvitaan viitekehystä, joka auttaa jäsentämään ja ymmärtämään ihmisen toimintaa. (Mts. 215–216). Stenfor- sin (1999) tutkimuksen mukaan terveysalan opiskelijat pitävät hoitotyön koulutusta pirstaleisena ja päällekkäisenä; opetuksessa kokonaisuus jää hahmottamatta, sillä opettajat antavat lähinnä tiedonpalasia useista asioista. Lisäksi useat opettajat käyvät läpi toistensa kanssa samoja asioita. (Mts. 125–126.) Koulutuksen aikana saattaa tuntua siltä, ettei osaa yhdistää asioita toisiinsa ja että irrallisista palasista on mahdotonta muodostaa sellaista osaamista, mitä hoitotyössä tarvitaan. Kokonaisuuksien hahmottaminen on vaikeaa, ja sen vuoksi syntyy tunne, ettei hallitse ammattia. Opiskelijana kaipaa tukea siihen, että koulussa ei voi oppia kaikkea tarvittavaa, vaan elämä opettaa.

Hoitotyön koulutuksen teoriapohja on opiskelijoiden mielestä hyvä perusta oppimiselle jatkossa. Eniten teoriaopintoihin toivotaan jonkinlaista selkeyttä, kokonaisuuksien opettamista, sillä monet asiat jäävät vain pintaraapaisuiksi. Stenforsin (1999) tutkimuksessa opiskelijat kokivat käytännöllisen ja kliinisen harjoittelun liian vähäiseksi ja tehottomaksi ja olivat sitä mieltä, ettei koulutus anna riittäviä teknisiä valmiuksia hoitotyöhön. (Mts. 125–126.) Myös tästä tutkimuksesta käy ilmi, että kaikkeen opetukseen kaivataan lisää käytäntöä. Opiskelijat kokevat monet perusopinnot liian tieteelliseksi, ne jäävät irrallisiksi ja kaukaisiksi käytännön hoitotyöstä.

Hoitotyön opiskelijat toivovat enemmän laboraatiotunteja sekä lääkehoidon opetusta. Joitakin laboraatiotunteja toivottiin järjestettävän kertauksena lähempänä valmistumista. Perinteistä kontaktiopetusta arvostetaan enemmän kuin etäopetusta. Opiskelutehtävien määrää toivottiin vähennettävän, sillä nyt ne kuormittavat todella paljon ohjattujen harjoittelujen aikana. Osa opiskelijoista toivoo myös enemmän varsinaista kliinistä opiskelua eli ohjattua harjoittelua tai ainakin harjoittelujaksojen pituuteen toivottiin kiinnitettävän huomiota. Tärkeimmiksi harjoitteluiksi koettiin suuntaavan vaiheen harjoittelut, joita toivottiin pidentettävän. Osa perusopintojaksojen harjoitteluista voitaisiin opiskelijoiden mielestä puolestaan lyhentää.

Ohjatut harjoittelut koetaan hoitotyön koulutuksessa oppimisen kannalta hyödyllisimmiksi. Ne antavat monipuolista kuvaa hoitotyöstä ja auttavat omaksumaan teoriasa opittua. Koskisen ja Silén-Lipposen (2001) tutkimuksesta käy ilmi, että opiskelijoiden on hyvä olla työyhteisössä, jonka ilmapiiri on avoin ja huumorintajuinen. Opiskelijat pitivät perusterveydenhuollon ja mielenterveystyön ohjattua harjoittelua ilmapii- riltään mukavimpana ja opiskelijaa kunnioittavimpana. Suurissa organisaatioissa ja pitkälle erikoistuneissa harjoittelupaikoissa suhtautuminen opiskelijaan oli useammin ikävää. (Mts. 125.) Ohjatun harjoittelun onnistumisessa auttavat motivoitunut ja kannustava ohjaaja, opiskelijamyönteinen työyhteisö sekä harjoittelupaikan ja koulun välinen yhteistyö. Opiskelijoiden mukaan useimmat harjoittelupaikat ovat olleet hyviä ja opiskelijoihin on suhtauduttu pääosin myönteisesti.

Opiskelijaan kielteisesti suhtautuva ympäristö ei motivoi oppimaan. Meretojan ja muiden (2006) mukaan ohjauksella on merkitystä paitsi opiskelijan motivaation herättämiseen työtä kohtaan, myös osaston julkisuuskuvaan; opiskelijoiden epäasiallinen kohtelu ei houkuta tulevia työntekijöitä. Silén-Lipponen (2005) toteaa väitöskirjassaan

tiimityöstä leikkaushoitotyössä, että hyvä ohjaus ja hyväksyvä oppimisilmapiiri auttavat opiskelijoita pääsemään mukaan tiimityöhön. Tutkimuksen mukaan se vaikuttaa myös opiskelijan haluun valmistua leikkaussalihoitajaksi. (Mts. 85.) Stenforsin (1999) tutkimuksessa tuotiin ilmi, että osa opiskelijoista on kokenut alistavaa kohtelua ohjatussa harjoittelussa ja opiskelijat olivat myös sitä mieltä, että heitä holhotaan liikaa (Mts. 125–126).

Alistavaksi kohteluksi ohjatussa harjoittelussa koetaan opiskelijoiden ”juoksuttaminen” oppimisen kannalta tarpeettomissa töissä, koska eivät kehtaa tai uskalla kieltäytyä niistä kielteisen palautteen pelossa. Se, että opiskelija on koko ajan muiden ihmisten arvioitavana ja tarkkailtavana, koettiin välillä hyvin väsyttäväksi. Opiskelijana oleminen on välillä ohjatussa harjoittelussa vaikeaa, jos ohjauksessa tai työyhteisön suhtautumisessa on ongelmia. Paljon koulutuksessa korostetaan oman persoonan käyttämistä työvälineenä, mutta joissakin harjoittelupaikoissa tuntuu äärimmäisen vaikealta olla oma itsensä ja toteuttaa hoitotyötä omalla tavallaan, koska opiskelijan tekemisiin saatetaan puuttua koko ajan, vaikka ainoa oikea tapaa työskennellä ei varsinaisesti olekaan.

Opiskelijoiden tulisi saada toimia työyhteisössä kuten muutkin työntekijät, osana tiimiä. Olipa tiimi sitten opiskelijan ja ohjaavan työntekijän välinen kahdenkeskinen tiimi, jossa yhdessä sovitaan, miten edetään, tai esimerkiksi isompi leikkausosaston tai psykiatrisen osaston hoitotiimi, opiskelijat tulisi huomioida siihen mukaan osaavina työntekijöinä. Tiimityöskentelyssä voimavarana on se, että kaikkien ei tarvitse osata kaikkea, vaan tiimin jäsenet täydentävät toisiaan. Tiimityössä tärkeää on yksikkönä toimiminen, yhteistyön tekeminen. (Silén-Lipponen 2006, 3994.) Valmistuvan työntekijän ei tarvitsekaan osata kaikkea, sillä jos kaikkien tiimin jäsenten yksilöllinen osaaminen yhdistetään, osataan paljon enemmän. Ohjatussa harjoittelussa opiskelijoiden oppimisen kannalta tärkeää on opiskelijan hyväksyminen osaksi työyhteisöä sekä opiskelijan ottaminen tiimin jäseneksi.

Opiskelijat tunnistavat harvoin oman osuutensa ohjaussuhteen kehittymisessä. Ohjaajan persoonallisuus, vuorovaikutustaidot, ohjaushalukkuus ja opetustaidot ovat tekijöitä, jotka ohjaussuhteessa korostuvat. Ohjaajan on tärkeää olla kärsivällinen, empaattinen, rohkaiseva. Hän antaa vastuuta, mutta on aina saatavilla. Hän antaa myös palautetta opiskelijan toiminnasta sekä pohtii opiskelijan kanssa ongelmatilanteita sekä työ-

yhteisön toimintaa. (Koskinen & Silén-Lipponen 2001, 127.) Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että opiskelijoille ohjaavan työntekijän tuki ohjatussa harjoittelussa on kaikkein tärkeintä. Erityisesti korostettiin motivoituneen ohjaajan tärkeyttä. Jos ohjaaja ei halua ohjata opiskelijaa, vaikeuttaa se harjoittelun täysipainoista etenemistä. Ohjaajan halutaan olevan läsnä ja opiskelijan tukena, mutta opiskelijan on saatava toimia myös omatoimisesti. Esille tuotiin henkilökemioiden yhteensopivuus – nämä kemiat määrittävät sen, millainen vuorovaikutussuhde ohjaajan ja opiskelijan välille kehittyy.

Koskisen ja Silén-Lipposen (2001) tutkimuksessa todetaan, että ohjatussa harjoittelussa opiskelijat tarvitsevat opettajuutta, eivät opettajaa. Tämä tarkoittaa opiskelijan ja opettajan luottamuksellista vuorovaikutusta, sovittelukykyä sekä harjoittelua edeltäneen teoreettisen opetuksen käytettävyyden kokemusta. Opettajan läsnäolon merkitys on vähäinen silloin, jos ohjattu harjoittelu sujuu hyvin. (Mts. 127.) Myös tästä tutkimuksesta käy ilmi, että opettajan merkitys on vähäisempi silloin, kun ohjaavan työntekijän kanssa ohjaus ja harjoittelu etenevät hyvin. Opettajan merkitys korostuu, kun ohjattu harjoittelu ei jostain syystä suju. Tällöin opettajaa tarvitaan puolueettomana sovittelijana. Tässä yhteydessä korostuu siis myös se, että ohjaavan opettajan on oltava saatavilla ongelmatilanteiden varalta. Opiskelijat kokevat yhteyden saamisen opettajaan välillä vaikeaksi. Ohjaava opettaja auttaa asettamaan tavoitteet harjoittelulle ja myös tuomaan ohjatun harjoittelun tapahtumille eri näkökulmaa.

Ohjatussa harjoittelussa opiskelijasta työntekijäksi siirtymisessä auttavat aikaisempi kokemus hoitotyöstä, sijaisuuksien tekeminen ja ohjatussa harjoittelussa kunnollinen perehdyttäminen harjoittelupaikkaan. On kuitenkin monia syitä siihen, että opiskelija ei pysty siirtymään sairaanhoitajan rooliin ohjatussa harjoittelussa. Ohjaavalla työntekijällä on aina vastuu opiskelijasta ja tämä vastuu estää jonkin verran opiskelijaa tuntemasta itseään työntekijäksi. Opiskelija itse saattaa pelätä vastuun ottamista ja piiloutua liikaakin opiskelijan roolin taakse. Joskus opiskelija myös pakotetaan opiskelijan rooliin; omaa osaamistaan ei saa tuoda liikaa esille.

Juuri vastuu koetaan suurimmaksi eroksi sairaanhoitajan ja opiskelijan välillä, mutta myös kokemuksen määrä. Esitettiin myös päinvastaisia tilanteita – jos ohjaaja on vastavalmistunut sairaanhoitaja ja opiskelija aikaisemman hoitoalan koulutuksen ja runsaan kokemuksen omaava, tuntuu joskus siltä, että opiskelija tietää ja osaa enemmän kuin ohjaava työntekijä. Opiskelijan ohjaus on kuitenkin oppimistilanne aina myös

ohjaavalle työntekijälle. Opiskelijan ohjaus kuuluu sairaanhoitajan työnkuvaan ja velvollisuuksiin. Ehkä ohjaavia työntekijöitäkin parhaiten opettaa se, että muistelee omaa asemaansa opiskelijana, minkälainen kohtelu ja ohjaus motivoisivat eniten oppimaan. Myös tunne työyhteisöön kuulumattomuudesta erottaa joidenkin mielestä sairaanhoitajan ja opiskelijan. Ora-Hyytiäisen (2004) mukaan kuuluminen johonkin on osa sairaanhoitajan ammatillista kehittymistä. Sairaanhoitajan ammatti-identiteetin muodostamisessa tärkeäksi osaksi muodostuu juuri tunne työyhteisöön ja osaavien sairaanhoitajien joukkoon kuulumisesta, ja usein opintojen loppuvaiheessa opiskelijat epäilevät mahdollisuuttaan kuulua näiden sairaanhoitajien joukkoon.

Konstruktivistisen oppimisenäkemyksen mukaan oppimisprosessi on oppimisen ja tiedonrakentamisen välinen vuorovaikutussuhde. Opiskelijalle ei anneta valmista tietoa, vaan opiskelijan on tarkoitus rakentaa se itse toisten opiskelijoiden ja ohjaajien kanssa, tulkitsemalla tietoa aikaisemman tietonsa ja kokemusmaailmansa perusteella. (Tynjälä 1999, 37–38.) Tätä kai hoitotyön koulutus onkin, jokainen tulkitsee oppimansa itse, ja päättää itse, mitä kaikesta kuulemastaan ottaa talteen. Useimmat opiskelijat ajattelevat, että sairaanhoitajan ammatissa ei koskaan voi olla valmis. Työelämä opettaa ne lukemattomat asiat, joita koulutuksen aikana ei koskaan ehtisi tai pystyisikään oppimaan.

Hoitotyön opiskelijan hyvinvointi ja ammatillinen kehittyminen on viime kädessä opiskelijan omalla vastuulla. Pauli Posti toteaa Psykologi-lehdessä ilmestyneessä artikkelissa seuraavaa: ”hoitoaloilla tarvitaan hyviä hoitajia eikä vain hyviä opiskelijoita” (Sannemann 2006, 21). Sairaanhoitajaksi opiskelun ei kuulu olla suorittamista, vaan ennemmin omassa itsessä tapahtuvia asteittaisia muutoksia, hoitotyöntekijäksi kasvamista. Valmistumista ei kannata kiirehtiä liikaa hukuttamalla itsensä samankaisiin opintoihin ja töihin. Omaan jaksamiseen ja hyvinvointiin kannattaa panostaa myös opiskelun aikana; hoitotyön opiskelijasta ei tule valmista hoitotyöntekijää, vaikka työtä tekisi miten paljon.

6.2 Opinnäytetyön prosessin pohdinta

Opinnäytetyön tekeminen on ollut erittäin haasteellinen ja aikaa vievä prosessi. Pelkästään tiedon etsintään ja kirjoittamiseen keskittyminen ja työskentelyinnon löytäminen oli ajoittain vaikeaa, vaikka aihe ei missään vaiheessa lakannutkaan kiinnostamas-

ta. Aihe oli laaja, sillä pelkästään ammatillisessa kehittämisessä olisi riittänyt paljon tutkittavaa. Koska aihe oli näin laaja, myös tutkimuksia löytyi paljon ja oli todella haastavaa löytää ne oman tutkimuksen kannalta olennaisimmat tiedonlähteet. Toisaalta ammattikorkeakouluopiskelijoiden jaksamisesta oli haasteellista löytää tietoa, enemmän tutkimukset sivusivat yliopisto-opiskelijoita, joten tässä valossa haluttiin raottaa myös hoitotyön opiskelijoiden jaksamista. Opiskelijoiden jaksaminen oli myös ajatus, josta koko opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle, joten siitä ei haluttu missään vaiheessa luopua. Kaikkein antoisinta koko opinnäytetyössä on kuitenkin ollut se, kun yhdeksän ihmisen päiväkirjat palautuivat luettavaksi. Tutkijan vapaus tulkitsemisessa oli melko pelottavaakin - miten käyttää aineistoa oikein, vääristämättä siitä mitään.

Tietenkin otos on erittäin pieni, mutta laadullisessa tutkimuksessa ei olekaan tärkeintä määrää ja faktojen löytäminen, vaan todellisen elämän kuvaaminen. Jo yhdeksästä päiväkirjasta tuntui löytyvän satoja keskenään risteäviä ajatuksia ja mielipiteitä; niiden erottelu ja punaisen langan löytäminen oli välillä melko väsyttävääkin. Sisällön analyysi on menetelmänä haasteellinen, ja se vaati monta lukuhetkeä päiväkirjojen parissa sekä paljon asioiden uudelleen järjestelyä ja yhteen liittämistä. Tutkimustulosten esittämistä muokattiin monella tapaa, ennen kuin ne vaikuttivat tarpeeksi selkeiltä eikä samaa asiaa toistettu tarpeettomasti useassa asiayhteydessä, mikä alkuun oli ongelma, sillä päiväkirjan teemat olivat analysointivaiheessa melko samanlaisia. Välillä tuntui myös, että jotakin tiettyä asiaa tulisi korostaa, jotta sen tärkeys ymmärrettäisiin, jolloin tuntui välillä vaikealtakin pitäytyä yksinomaan tutkijana.

Opinnäytetyötä tehdessä tuli mietittyä moneen kertaan, miksi tämän aiheen valitsi, ja antaako tämä todella eväitä omaan valmistumiseen ja työelämään siirtymiseen. Mutta kyllä se antoi. Oli helpottavaa huomata, ettei tämä vaihe elämässä ole kenellekään itsestäänselvyys. Se herättää pelkoa ja ahdistusta, mutta myös iloa ja odotusta.

7.3 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Tutkimuksen tulokset koskien ammatillisen kehittymisen tukemista ohjatussa harjoittelussa vahvistivat muun muassa Meretojan ja muiden (2006) sekä Koskisen ja Silén-Lipposen (2001) tutkimusten tuloksia. Kuten myös Erolan (2004) tutkimuksessa, myös tämän tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että hoitotyön opiskelijat kaipaavat neuvoja stressinhallintaan. Oma hyvinvointi ja jaksaminen on tärkeää hoitotyössä.

Opiskelijat olivat sitä mieltä, että koulu voisi paremmin tukea opiskelijan jaksamista ja myös omien selviytymiskeinojen etsimistä. Toisaalta opiskelijan oma vastuu nousee tärkeään asemaan; itseään ei pidä väsyttää ottamalla liikaa samanaikaisia opintoja. Tutkimuksen tulokset voidaan varovasti yhdistää myös Kuuppelomäen ja Utraisen (2002) tutkimukseen, sillä vaikka hoitotyön opiskelijat ovat väsyneitä etenkin opintojen loppuvaiheessa, kokevat he kuitenkin jaksavansa kohtalaisesti. Näin ollen tämän tutkimuksen tulokset vahvistivat jo olemassa olevien tutkimusten tuloksia.

Tulosten hyödynnettävyyttä voidaan ajatella ensinnäkin henkilökohtaisella tasolla. Useimmissa päiväkirjoissa tuotiin esille, että omien ajatusten analysointi juuri tässä elämänvaiheessa oli hyväksi, ja eräs vastaaja mainitsi myös, että ”aihealue kaipasikin jonkun kurkistelemaan hieman pinnan alle”. Kurkistushan opinnäytetyö onkin, aiheen laajuuden vuoksi raotettiin vain vähän sitä, mitä hoitotyön opiskelu pitää sisällään ja miten opiskelijat tosi asiassa jaksavat. Tämä oli kuitenkin myös tutkijalle itselleen mielenkiintoinen ja opettavainen prosessi, jonka kautta haluttiin valottaa niitä ristiriitaisia tunteita, joita ammattiin valmistumiseen liittyy.

Tuloksia voidaan tarkastella myös siten, että ne nostavat esiin hoitotyön opiskelijoiden oman äänen. Tuloksista voidaan nähdä, että hoitotyön koulutuksessa on paljon hyvää, ja jo fakta, ettei hoitotyön opiskelija tosiasiasa ”valmistu valmiiksi”, kertoo sen, ettei koulutus voi antaa kaikkea tietoa mitä työelämässä tarvitaan. Opiskelijat nostivat esiin huomionarvoisia asioita, joita toivotaan jatkossa kehitettävän, kuten ohjattujen harjoittelujen pituudet ja teoriaopetuksen käytännönläheisyys. Tuloksia voidaan hyödyntää juuri tältä kannalta katsoen, sillä vaikka hyvinvointi ja jaksaminen ovat aina subjektiivisia näkemyksiä, voidaan hoitotyön koulutusta kehittää opiskelijan hyvinvointia paremmin huomioivaksi juuri opiskelijoiden omien näkemysten perusteella, sillä kukapa muu opiskelun ihanuuden ja kurjuuden paremmin tietää, kuin itse opiskelija.

Jatkossa tutkimukset voisi keskittää enemmänkin hyvinvoinnin tai ammatillisen kehittymisen tutkimiseen erikseen, sillä molemmista varmasti löytyisi vielä paljon salaisuuksia. Mielenkiintoista olisi tutkia myös näitä asioita eri vaiheen opiskelijoiden näkemysten mukaan, vaikka näitäkin tutkimuksia on tehty. Etenkin ohjattu harjoittelu kiinnostaa, paitsi opiskelijoiden myös opettajien ja harjoittelun ohjaajien näkemykset.

7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

7.1 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen uskottavuuden takaa parhaiten hyvien tieteellisten menettelytapojen noudattaminen. Tutkijan on siis noudatettava rehellisiä ja eettisesti kestäviä toimintatapoja tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tulosten arvioinnissa. (Kuula 2006, 34.) Lupa tämän tutkimuksen tekemiseen hankittiin Jyväskylän ammattikorkeakoululta, ja sen myönsi koulutusyksikön johtaja.

Eskola & Suoranta (2000) kirjoittavat, että tutkittaville on annettava riittävä informaatio tutkimuksen luonteesta ja tavoitteesta ja korostettava tutkimuksen vapaaehtoisuutta (mts. 56). Kuulan (2006) mukaan tutkimukseen osallistuja voi tehdä vapaaehtoisen päätöksen tutkimukseen osallistumisesta vasta sitten, kun hänellä on asiasta riittävästi tietoa (mts. 107). Tutkittaville lähetettiin opettajien välityksellä sähköpostitse saatekirje ja päiväkirjan kirjoittamisohje, eli heille annettiin kirjallinen tieto siitä, mikä taho on vastuussa tutkimuksesta ja keneen voi ottaa yhteyttä tutkimukseen liittyvissä asioissa. Saatekirjeessä kerrottiin myös, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja että aineisto kerätään päiväkirjamenetelmällä. Tutkittaville kerrottiin myös, millaista uutta tietoa tutkimuksella tavoitellaan, miten saatua päiväkirja-aineistoa käytetään ja miten kauan päiväkirjan kirjoittaminen vie tutkittavan aikaa.

Kuulan (2006) mukaan aineistonkeruutilanne voi joskus muodostua tutkijalle ongelmalliseksi (mts. 153–154). Voimakkaiden asenteellisten mielipiteiden ilmaisu voi aiheuttaa ongelmia siinä, miten tutkija tilanteeseen suhtautuu. Myös tämän tutkimuksen aineisto sisälsi vahvoja mielipiteitä, mutta tutkija suhtautui niihin nimenomaan mielipiteinä, joihin tutkittavilla on oikeus. Tutkija yritti tuoda tutkimukseen osallistujien monipuoliset näkemykset esiin siten, että mitään ei jätettäisi huomiotta.

Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Opiskelijoille kerrottiin, että tutkimuksella pyritään tuottamaan uutta tietoa hoitotyön opiskelijoiden hyvinvoinnista ja että tutkimukseen osallistumalla heillä on mahdollisuus tuoda esille asioita, joihin he mahdollisesti haluavat hoitotyön opiskelussa vaikuttaa. Päiväkirjoja luettaessa kävi

ilmi, että useimmille vastaajille päiväkirjan kirjoittaminen ja omien ajatusten pohdinta sekä tuominen julki olivat jollakin tavalla hyväksi. Tutkittavia motivoitiin siis osallistumaan tutkimukseen antamalla heille mahdollisuus vaikuttaa, mutta ilmeisesti myös henkilökohtaiset syyt toimivat jonkinasteisina motivoivina tekijöinä. Lisäksi tutkittaville luvattiin, ettei heitä voida tutkimuksesta tunnistaa.

Saatekirje ja päiväkirjan kirjoittamisohje lähetettiin hoitotyön opiskelijoille sähköpostitse. Tutkija ei kuitenkaan ollut tietoinen siitä, keitä opiskelijat ovat, sillä vastuupettajat lähettivät informaation sähköpostin liitteenä omille suuntaavan ryhmän opiskelijoilleen. Näin ollen tutkittavat pysyivät tutkijalle tunnistamattomina. Erään vastuupettajan pyynnöstä yhdelle tutkimukseen osallistujaksi kaavaillulle ryhmälle tutkija kertoi tutkimuksen taustasta ja tarkoituksesta suullisesti, mutta myös tällöin päiväkirjan kirjoittajat pysyivät tutkijalle tunnistamattomina. Tutkimustuloksissa käytettiin suoria lainauksia elävöittämään tekstiä, mutta näiden lainauksien perusteella ei tutkittavia voida tunnistaa.

Joillekin opiskelijoille oli mahdollista myöntää korvaavuus tutkimukseen osallistumisesta. Kaikille opiskelijoille korvaavaa tunti- tai tehtävämäärää ei pystytty lupaamaan opintojen resursseista johtuen. Saatekirjeessä kerrottiin, että mikäli korvaavuus on mahdollinen, tutkimukseen osallistujan on sovittava siitä opettajansa kanssa. Se, miten korvaavuus myönnettäisiin, jätettiin siis opettajan ja opiskelijan väliseksi. Muutoin päiväkirjat luki ja analysoi yksin tutkija. Saatu päiväkirja-aineisto hävitettiin tutkimuksen päätyttyä, kuten saatekirjeessä luvattiin.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimusmenetelmien luotettavuutta käsitellään yleensä validiteetin ja reliabiliteetin käsittein. Laadullisessa tutkimuksessa voidaan puhua luotettavuuden arvioinnista. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133.) Tutkimuksen luotettavuutta määrää ennen kaikkea tutkijan selonteko tutkimuksen kulusta (Hirsjärvi ym. 2004, 217). Tämä tutkimus on toteutettu eettisin perustein, ja tutkimuksen kulkua on pyritty raportoimaan mahdollisimman selkeästi ja luotettavasti. Suorat lainaukset tekstissä lisäävät tutkimuksen luotettavuutta ja antavat myös lukijalle mahdollisuuden nähdä, mihin tutkija päätelmänsä perustaa.

Tutkimukseen osallistujat on valittu tutkimukseen tarkoituksenmukaisesti valmistumassa olevien hoitotyön opiskelijoiden joukosta. Tutkimukseen osallistujat valittiin opintojen vaiheen perusteella. Kohderyhmään valikoituivat henkilöt, jotka halusivat osallistua tutkimukseen. Tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta. (Nieminen 1997, 216.) Aineisto kerättiin päiväkirjamenetelmällä. Päiväkirjatutkimuksen luotettavuutta lisää se, että menetelmällä päästään lähelle ihmisten todellista arkielämää ilman, että he merkittävästi muuttavat käyttäytymistään (Rönkä, Kinnunen & Sallinen 2004, 237).

Aina on olemassa mahdollisuus, että tutkittavat eivät esimerkiksi olekaan kirjoittaneet päiväkirjaa itse, jättävät olennaisia asioita kertomatta tai muistavat väärin. Päiväkirja-aineiston kohdalla luotettavuus perustuu tutkijan harkintaan aineiston luotettavuudesta, sillä tutkija ei esimerkiksi voi tarkentaa aineistoaan lisäkysymyksin. (Nieminen 1997, 217.) Tutkijan mielestä voidaan olettaa, etteivät tutkimukseen osallistujat ainaakaan muista väärin, sillä päiväkirjat on kirjoitettu neljän viikon aikana valmistumisen ollessa opiskelijoille ajankohtainen. Päiväkirja-aineistojen kohdalla tutkijan onkin yleensä vain luotettava siihen, että tutkittavat pysyvät totuudessa.

Tutkimukseen osallistumisessa vapaaehtoisuus sekä päiväkirjan kirjoittamisessa tuottamisen vapaamuotoisuus lisäävät tutkijan mielestä tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimukseen osallistujat saivat itse päättää, mitä asiaa haluavat erityisesti tuoda esille, ja näin ollen kirjoittaminen oli vapaata. Aineisto oli tutkijan mielestä tarpeeksi laaja, eikä yhtään päiväkirjaa tarvinnut jättää analysoimatta esimerkiksi sen vuoksi, että aineisto olisi liian niukka. Näin ollen kaikki yhdeksän päiväkirjaa, jotka tutkijalle palautettiin, myös analysoitiin. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa ei voi määrätä ennalta, vaan tutkijan tulee löytää luokitteluperusteet aineistosta. Aineiston analysoinnin vaiheet on pyritty esittelemään selkeästi, jolloin myös lukijalle selviää, miten aineisto kategorioitiin.

Tutkimusprosessin edetessä tuntui tärkeältä selvittää itselleen tutkimuksen tarkoitus ja kohde: miksi tutkin sitä mitä tutkin? Omat sitoumukset tutkijana ovat tärkeitä. (Tuomi & Sarajarvi 2002, 135.) Tutkimuksen tekeminen opiskelijoiden jaksamisesta ja ammatillisesta kehitymisestä lähti alun perin tutkijan omasta tarpeesta. Opiskelu tuntui raskealta eikä valmistumisen läheneminen herättänyt odotetusti luottamusta omaa osaamista kohtaan vaan asia oli melkein päinvastoin. Asia oli aiheena myös useissa

kahvipöytäkeskusteluissa opiskelutovereiden kesken, ja tällöin tuntui luontevalta lähteä käsittelemään opinnäytetyön tiimoilta asiaa, joka kiinnosti ja tuntui läheiseltä.

Tutkimuksen lähtökohtana olivat siis pitkälti tutkijan omat ajatukset, mutta aineistoa analysoitaessa on kuitenkin muistettava, että sitä, mikä on tärkeää, ei määrää tutkija (Hirsjärvi ym. 2004, 155). Mitä pidemmälle aineiston analyysi ja itse tutkimusprosessi eteni, sitä etäämmälle tutkijakin joutui itse aiheesta. Tutkimustyön aikana tutkijan omat tunteet ja ajatukset tutkimuksen aiheeseen liittyen muuttuivat ja kehittyivät, sillä varsinaisesta koulutyöstä alkoi olla jo aikaa ja työelämään keskittyminen oli ajankoh- taista. Lisäksi analyysiprosessin aikana täytyi keskittyä vain tutkittavien omaan näkö- kulmaan; ei siihen mikä tutkijan itsensä mielestä olisi tuntunut olennaiselta tutkimuk- sen aiheeseen liittyen. Viikkojen ja kuukausien kuluttua aihe tuntui edelleen kiinnos- tavalta ja läheiseltä, mutta ei enää subjektiivisen tunnekokemuksen kautta, vaan siksi, että tuntui tärkeältä nostaa esille tutkittavien omat näkemykset.

LÄHTEET

- Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. 2006. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. Opetusministeriö. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24. Viitattu 17.4.2007. [Http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf?lang=fi](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf?lang=fi).
- Erola, H. 2004. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden hyvinvointi 2004. Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2004: 16. Helsinki: Edita Prima.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 4 p. Jyväskylä: Gummerus.
- Henkinen hyvinvointi. 2006. Työterveyslaitos. Päivitetty 17.11.2006. Viitattu 4.4.2007. [Http://www.ttl.fi/Internet/Suomi/Aihesivut/Henkinen+hyvinvointi/](http://www.ttl.fi/Internet/Suomi/Aihesivut/Henkinen+hyvinvointi/).
- Hildén, R. 2002. Ammatillinen osaaminen hoitotyössä. Tampere: Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10 p., osin uud. laitos. Helsinki: Tammi.
- Janhonen, S. & Nikkonen, M. 2001. Laadullinen tutkimusmetodologia hoitotieteessä. Teoksessa Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Toim. S. Janhonen & M. Nikkonen. Helsinki: WSOY, 7 – 20.
- Janhonen, S. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2005. Asiantuntijuuden kehittyminen sosiaali- ja terveysalalla. Teoksessa Kohti asiantuntijuutta - oppiminen ja ammatillinen kasvu sosiaali- ja terveysalalla. Toim. S. Janhonen & L. Vanhanen-Nuutinen. Helsinki: WSOY, 11 – 53.
- Jaroma, A. 2000. Koulutus ja tuleva toiminta hoitotyössä. Kysely kättilö-, sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijoille. Väitöskirja. Kuopion yliopisto, hoitotieteen laitos. Kuopion yliopiston painatuskeskus.
- Järnefelt, N. & Lehto, A-M. 2002. Työhulluja vai hulluja töitä? Tutkimus kiirekokemuksista työpaikoilla. Tilastokeskus. Tutkimuksia 235. Helsinki: Hakapaino.
- Kaaresvirta, P. 2004. Oppiminen työelämäprojekteissa. Ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden kokemukset työelämäprojekteissa oppimisesta. Oulun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö. Oulun yliopistopaino.
- Koskinen, L. & Silén-Lipponen, M. 2001. Ohjattu harjoittelu oppimiskontekstina sairaanhoidon opiskelijoiden kokemana. Hoitotiede 13, 3, 122 - 131.

- Kotila, H. 2000. Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemuksia opetussuunnitelmasta. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 214. Helsinki: Hakapaino.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Kuuppelomäki, M. & Utriainen, P. 2002. Seurantatutkimus terveystieteen opiskelijoiden koherenssin tunteesta ja siihen yhteydessä olevista tekijöistä. *Hoitotiede* 14, 2, 64 – 73.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.
- Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. *Hoitotiede* 11, 1, 3 - 12.
- Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: sisällönanalyysi. Teoksessa *Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä*. Toim. S. Janhonen & M. Nikkonen. Helsinki: WSOY, 21 – 43.
- Lauri, S. 2007. Sairaanhoidajan osaaminen – mitä se on? *Sairaanhoidaja* 6-7, 80, 8 - 10.
- Meretoja, R., Häggman-Laitila, A., Lankinen, I., Sillanpää, K., Rekola, L. & Eriksson, E. 2006. Lähiohjaaja sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjatussa harjoittelussa. *Tutkiva hoitotyö* 4, 2, 10 - 16.
- Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. *Metodologia-sarja* 4. Viro: Jaabes.
- Niemi, L. 2004. Ammatillinen kasvu ja sitä edistävät kasvutekijät hoitotyössä. Pro gradu. Tampereen yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta, hoitotieteen laitos.
- Nieminen, H. 1997. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa *Hoitotieteen tutkimusmetodiikka*. Toim. M. Paunonen & K. Vehviläinen-Julkunen. Juva: WSOY, 215 – 221.
- Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Opetussuunnitelma. 2004–2005. Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinto-opas 2004–2005. Viitattu 4.4.2007.
[Http://webas.intra.jypoly.fi/pdf_yleisopas04_05/SOTE_ops_sho.pdf](http://webas.intra.jypoly.fi/pdf_yleisopas04_05/SOTE_ops_sho.pdf).
- Opiskeluterveydenhuollon opas. 2006. Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:12. Helsinki. Viitattu 4.4.2007.
[Http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2006/08/pr1156321555057/passthru.pdf](http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2006/08/pr1156321555057/passthru.pdf).
- Ora-Hyytiäinen, E. 2004. Auttajasta reflektiiviseksi sairaanhoitajaksi. Ammattikorkeakouluopiskelijan kasvu ja kehittyminen ammattiin. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden laitos. Tampereen yliopistopaino.

- Palojoki, P. 1997. Laadullisen päiväkirjan käyttö terveystutkimuksessa. *Hoitotiede* 3, 11, 127–135.
- Rauste-von Wright, M., von Wright, J. & Soini, T. 2003. *Oppiminen ja koulutus*. Helsinki: WSOY.
- Rönkä, A., Kinnunen, U. & Sallinen, M. 2004. Päiväkirjamenetelmä perhepsykologiassa tutkimuksessa. *Psykologia* 3, 39, 234–243.
- Sannemann, R-L. 2005. Kun opinnot takkuavat. *Psykologi* 5, 8 - 10.
- Sannemann, R-L. 2006. Soveltuvuuskokeet kaipaavat kehittämistä. *Psykologi* 3, 20 - 22.
- Sarajärvi, A. & Isola, A. 2006. Sairaanhoidon opiskelijoiden hoitotyön toiminta ja siihen yhteydessä olevat tekijät käytännön harjoittelujaksolla. *Hoitotiede* 18, 5, 210 - 221.
- Sibson, L. & Machen, I. 2003. Practise nurses as mentors for student nurses: An untapped educational resource? *Nurse Education in Practise* 3, 3, 144 - 154.
- Silén-Lipponen, M. 2005. *Teamwork in Operating Room Nursing. Conceptual Perspective and Finnish, British and American Nurses' and Nursing Students' Experiences*. Väitöskirja. Kuopion yliopisto, hoitotieteen laitos. Kuopio: Kopijyvä.
- Silén-Lipponen, M. 2006. Tiimityö 2000-luvun leikkausosastoilla. *Suomen lääkäri-lehti* 39, 3994 - 3995.
- Sironen, L. 2002. Työpön pitäisi vaihtaa kanavaa. *Psykologi* 6, 10 - 11.
- Stenfors, P. 1999. *Tieteellisen ja kriittisen ajattelun kehitys hoitotyön koulutuksessa. Seurantatutkimus sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja- ja kättilökoulutuksesta*. Väitöskirja. Tampereen yliopisto, hoitotieteen laitos. Vammala: Vammalan kirjapaino.
- Terveydenhuoltopalvelut. 2006–2007. Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinto-opas 2006–2007. Viitattu 2.5.2007.
[Http://www.jamk.fi/oopas06/terveydenhuoltopalvelut.htm](http://www.jamk.fi/oopas06/terveydenhuoltopalvelut.htm).
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Gummerus.
- Tutkintosääntö. 2006. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Hyväksytty 24.8.2006. Viitattu 17.4.2007. [Http://portti.jamk.fi/](http://portti.jamk.fi/), R5 Generation, opinpolku, säädökset.
- Tynjälä, P. 1999. *Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsitteksen perusteita*. Helsinki: Tammi.
- Työntekijän hyvinvointi. 2007. Työterveyslaitos. Päivitetty 4.4.2007. Viitattu 25.9.2007.
[Http://www.ttl.fi/Internet/Suomi/Aihesivut/Henkinen+hyvinvointi/Tyontekijan+hyvinvointi/](http://www.ttl.fi/Internet/Suomi/Aihesivut/Henkinen+hyvinvointi/Tyontekijan+hyvinvointi/).

Vanhanen, L. 2000. Terveystieteen opiskelijoiden suuntautuminen hoitamiseen. Oulun yliopisto, hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Oulun yliopistopaino.

Vehviläinen-Julkunen, K. & Paunonen, M. 1997. Hoitotieteellisen tutkimuksen tarkoitus ja merkitys. Teoksessa Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Toim. M. Paunonen & K. Vehviläinen-Julkunen. Juva: WSOY, 14 - 25.

Viirolainen, M. & Valkonen, S. 2002. Ammattikorkeakouluista ja yliopistoista työelämään. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuslauseita 16. Jyväskylän yliopistopaino.

Yleisosa. 2004–2005. Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinto-opas 2004–2005. Vii-tattu 4.4.2007.

[Http://webas.intra.jypoly.fi/pdf_yleisopas04_05/04_suunnitelmallista_opiskelua.pdf](http://webas.intra.jypoly.fi/pdf_yleisopas04_05/04_suunnitelmallista_opiskelua.pdf).

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje ja ohje päiväkirjan kirjoittamiseksi

Hei!

Olen neljännen vuoden sairaanhoitajaopiskelija, suuntautumisvaihtoehtonani mielen-terveys- ja päihdehoitotyö. Teen opinnäytetyönäni tutkimuksen opiskelijoiden jaksamisesta ja ammattiin kasvamisesta ammattikorkeakouluopintojen loppuvaiheessa. Pysin selvittämään opiskelijoiden kokemuksia valmistumisen lähenemisestä, opiskelijan roolista sekä jaksamisesta. Tarkoituksena on selvittää myös, miten opiskelijat toivovat ammattikorkeakouluopetusta tai työharjoittelua kehitettävän ammatillista kehittymistä ja jaksamista paremmin tukevaksi. Tarvitsisin nyt teidän apuanne aineiston keräämisessä.

Tutkimuksen aineisto kerätään kevään 2007 aikana suuntautumassa olevilta sairaanhoitajaopiskelijoilta sekä terveydenhoitajaopiskelijoilta päiväkirjojen avulla. Toivon, että joukostanne löytyy kaikkiin viiteen suuntautumisvaihtoehtoon suuntautuvia opiskelijoita sekä terveydenhoitajaopiskelijoita. Päiväkirjaan merkitään koulutusohjelma ja suuntautumisvaihtoehto. Esitän muutaman avoimen kysymyksen, joihin toivon teidän päiväkirjoissanne vastaavan, mutta vastaukset saavat kuitenkin olla vapaamuotoisia. Tärkeää on aito pohdinta. Konkreettiset ehdotukset ammattikorkeakouluopiskelun kehittämiseen ovat myös tervetulleita. Toivon, että kirjoitat päiväkirjaa pidemmän ajanjakson ajan, jotta voisit seurata myös sitä, muuttuvatko tietyt tunteet tai asiat ajan kuluessa. Kirjoita päiväkirjaa opiskelusi ohella vähintään kuukauden ajan siten, että täydennät päiväkirjaa vähitellen.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Mikäli osallistut, saat osallistumisesta 8 harjoittelutunnin korvaavuuden *riippuen kuitenkin siitä, mitä vastuuopettajien kanssa on sovittu*. Tarkista mahdollisen korvaavuuden saaminen opettajaltasi ja ilmoita hänelle osallistumisestasi. Valmiit päiväkirjat luen vain minä, eikä tutkittavien henkilöllisyys paljastu minulle missään vaiheessa. Päiväkirjat hävitetään heti tutkimuksen päätyttyä. Opettajien on kuitenkin saatava tieto tutkimukseen osallistujista mahdolli-

sen korvaavuuden saamiseksi. *Palauta valmis, nimetön päiväkirja paperiversiona opettajallesi. Päiväkirja on palautettava viimeistään toukokuun 25. päivään mennessä.*

Ohje päiväkirjan kirjoittamiseen

Tärkeintä päiväkirjaa kirjoittaessa on aito pohdinta ja se, että kirjoitat omana itsenäsi. Kirjoitustyyli ja tekstin pituuden saat määrittellä itse, kirjoita siten kuin tuntuu hyvältä. Päiväkirja saa siis olla vapaamuotoinen ja kirjoittajansa näköinen, mutta toivon että otat huomioon alla esitetyt teemat kirjoittaessasi päiväkirjaa. Tärkeää on huomioida opintojesi vaihe ja valmistumisen läheneminen. Tarkastele teemoja tältä pohjalta. Muista merkitä päiväkirjaan myös koulutusohjelmasi sekä suuntautumisvaihtoehdot.

JAKSAMINEN

Miten koet jaksamisesi opiskelun tässä vaiheessa? Mitä tekijät auttavat Sinua jaksamaan, mitkä kuormittavat?

VALMISTUMINEN

Miltä valmistumisen ja työelämään siirtymisen läheneminen Sinusta tuntuu?

TYÖELÄMÄÄN SIIRTYMINEN

Millaiset eväät teoriaopetus ja käytännön harjoittelu ovat antaneet työelämään siirtymiseen? Miten teoriapohja mielestäsi tukee työelämässä oppimista?

AMMATILLINEN KEHITTYMINEN

Koetko olevasi valmis siirtymään opiskelijan roolista työntekijän rooliin harjoittelussa ollessasi? Millaisia eroja mielestäsi on opiskelijan roolin ja työntekijän roolin välillä? Koetko että olet jo saavuttanut tai alkanut saavuttamaan ammatin vaatimia tietoja, taitoja ja vastuuta?

JAKSAMISEN TUKEMINEN

Millaista tukea ja ohjausta saat opettajiltasi ja työharjoittelun ohjaajilta?

OPISKELUN KEHITTÄMINEN

Miten kehittäisit ammattikorkeakouluopiskelua ja työelämäharjoittelua opiskelijan jaksamista ja ammatillista kehittymistä paremmin tukevaksi?

Kiitos osallistumisestasi!

Aurinkoista kevättä toivottaen,

Anne Puttonen

anne.puttonen.sho@jamk.fi